

estraveller

Reisiajakiri • 6/2011 • detsember-jaanuar • Hind 2 € • Estraveli püsikliendile tasuta

Lapimaa

talve kodu BHUTANI õnn ja tiigid **KIRUTUD**

KREEKAS nunnakloostri radadel **KANAARI** saarte välimääraja

LONDONI kümme põhjust minna enne olümpiat **JORDAANIA**

reisijuht on Piibel **IDA MAITSED** Tina tänavas ...

9 771736 002002

ISSN 1736-0021

Audi Q3

Uutest ootustest sündinud.

Progressiivne disain, sportlik sõidudünaamika – just nõnda kehtestab uus Audi Q3 end moodsas urbanistlikus maailmas ja näitab teed SUV-segmendi autode tulevikku.

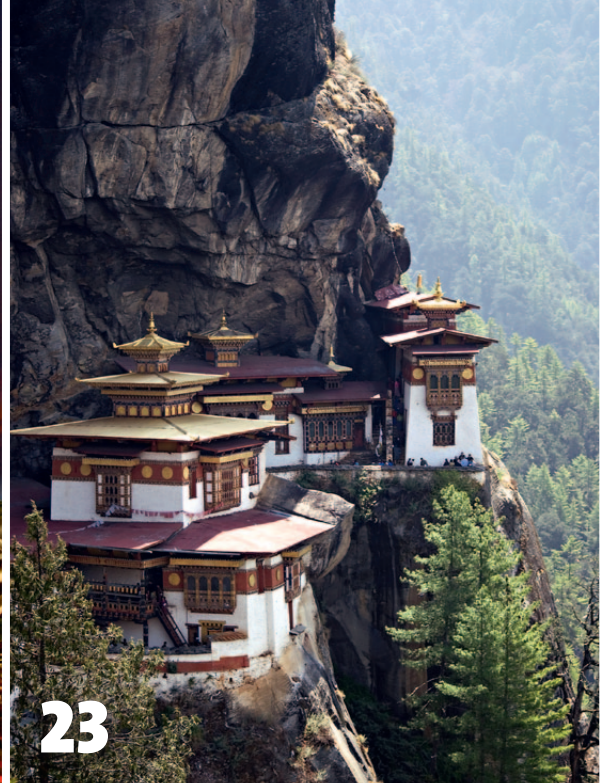
Audi Q3 2.0 TDI quattro S tronic (130 kW / 177 hj) Kiirendus 0-100 km/h: 8,2 sek; keskmine kütusekulu: 5,9 l/100 km; keskmine CO₂ emissioon: 156 g/km.

Vorsprung durch Technik

14

23

32

45

52

14 London

Silvia Pärmani kümme põhjust minemiseks juba enne olümpiamänge.

23 Draakonite maa Bhutan

Suletud ja salapärane maa, tiigrite ja veidrate loomade ning valitsuse propagandaga, mille elanike piiritut õnne käis möötmas Kadri Raudsepp.

32 Lipp lipi peal, lapp Lapimaal

Poole kohaga Põhja-Soome kolinud Annekreet Heinloo kinnitab, et põhjapõdrad, kelgukoerad ja jõuluvana on olemas.

38 Kreekas nunnakloostri radadel

Tiia Puustusmaa järgis sisemist kutset ja ronis taevatreppi pidi ortodoksi nunnadele külla.

45 Kanaaride välimääraja

Alati päikselised, rannad ja ööelu, imeline loodus – Jüri Toomel tuletab popi puhkusekoha saarte erinevused meelde.

52 Beduiinide ja pagulaste Jordaania

Kui otsid kultuurireisi Lähis-Idasse ja tutvuda nii islami kui araabia tänapäevaga, soovitab Eret Pappel igal juhul Jordaaniat.

60 Restoran RIIS

Karl-Kristjan Nigeseni ja Tanel Eigi ülevoolav vaimustus heast köhutäiest.

REISIKINDLUST
Tee soodne reisikindlustus
www.salva.ee või reisibüroos

Teeme Eesti suuremaks

Estonian Airil on teile mitu head uudist. Järgmisel aastal avame vähemalt kümme uut lennuliini ja tihendame lennugraafikut nii Euroopa linnadesse kui ka Põhjamaade piirkonnakeskustesse.

Olulisemate uute sihtkohtadena lisanduvad Viin ja Hannover ning lähiregioonist Helsingi ja Riia liinid. Lennugraafiku tihendamine puudutab pea kõiki olemasolevaid sihtkohti, eelkõige aga lähiturge nagu Stockholm, Peterburi ja Vilnius.

Uute sihtkohtade valikus on meile määravaks arendada Tallinnast sõmlennujaam, et pakkuda paremaid lennuühendusi Eesti ja Euroopa erinevate linnade vahel ning tuua Tallinna lennujaama rohkem transiitreisijaid, kes kasutavad seda ümberistumiskohana jätkulendudele suundumisel.

Viin on oluline transiidikeskus, mille kaudu on meil tulevikus võimalik katta Balkani ja Lõuna-Euroopa regioonid. Austria, mis on tuntud oma erinevate puhkamisvõimaluste poolest, pakub muuhulgas ka häid suusatamise ja linnapuhkuse võimalusi.

Hannover on geograafiliselt väga sobiva asukohaga, asudes Saksamaa keskosas. Samuti paikneb seal Deutsche Bahni suurim keskus, mis pakub Hannoverist edasisõitmiseks väga häid rongiühendusi Saksamaa teistesse linnadesse ja ümberkaudsetesse riikidesse, kuhu on võimalik jõuda kuni kahe tunni jooksul.

Estonian Airi uuenedmine toimub meie kõigi ühiste pingutustega. Suve jooksul kogusime ulatusliku internetiküsitluse My Estonian Air abil Eesti inimestelt palju uusi ideid, millest osa on juba käivitunud. Septembris alustasime 12 kuud kestva restoraniprojektiga, millega toome Eesti tippkokad lennukite pardale äriklassi reisijatele Eesti toitu tutvustama. Oktoobrist alates pakume varajastele ostjatele või ainult käsipagasiga lendavatele klientidele oluliselt soodsamaid piletihindu tänu ECO ja LIGHT toodetele.

Novembri alguses käivitasime maailma lennunduses ainulaadse sotsiaalmeedia põhineva lojaalsusprogrammi AirScore, mille eesmärk on rahvusliku lennufirma ja Eesti kui sihtkohariigi tutvustamine välismaal. Esimese kümne päevaga kogus AirScore juba üle miljoni seinapostituse.

Toimunud muutused on suurendanud teie usaldust meie vastu ning kasvatanud klientide hulka tänavu ligi viiendiku võrra. Edasise kasvu hoidmiseks ja uute sihtkohtade avamiseks tuleb meil aga Eestit suuremaks kasvatada ja lähiregioonide transiitreisijad Tallinna meelitada. Kõigi ühisel jõul ning Estonian Airi kaalutletud ja pragmaatilise arengu abil on Eesti suuremaks muutmine kindlasti võimalik!

TERO TASKILA

Estonian Airi juhatuse esimees

Kaupo Kikkas

Finnish Tourist Board

Estravel/American Express Travel reisiajakiri. Ilmub veebruaris, aprillis, juunis, augustis, oktoobris ja detsembris.

VÄLJAANDJA Estravel AS, Suur-Karja 15, 10140 Tallinn. Telefon 626 6200. E-post estraveller@estravel.ee

REKLAAM Nordicom, 5666 7770 reklaam@nordicom.ee

TEOSTUS Criteri VMG OÜ
SISU Alari Rammo, alari@criteri.ee
VORM Karl-Kristjan Nigesen
KEEL Katrin Kern, Anu Vane
KAARDID Helle-Mai Pedastsaar
RISTSÕNA GH Press

Trükk Printall, trükiarv 13 200

Väljaandja, toimetajate ja autorite vastutus piiratud. Ajakirjas ilmunud materjalide kasutamine on lubatud ainult täieliku viitega allikale.

Estravelleris ilmuv materjal ei väljenda Estraveli seisukohti, kui pole nii öeldud. Väljaandja ei vastuta teenusepakujate poolt tehtavate muudatuste eest sõiduplaanides, hindades jms.

Ilmub alates 2000. aastast.
 Internetis loetav
www.estravel.ee/estraveller

estravel

SHIFT_the way you move

NISSAN MURANO. LUKSUSLIK CROSSOVER.

Kui te hindate elus luksust, siis on küllusliku varustusega Muranol teile palju pakkuda. Samas, Nissani unikaalne *crossover*-DNA teeb Muranost ka tõelise linnaseikleja. Lisage sellele väga säästlik diiselmootor ja suurepärase hind.

Nissan Murano sobib linna paremini kui kunagi varem.

NISSAN MURANO 2,5 dCI A/T Tekna Hind 41 190 €

- 190 hj mootor
- Väike kütusekulu: 8,0 l/100 km
- 6-käiguline automaatkäigukast
- Nahkkattega istmed
- Nissan Connect Premium navigatsiooni- ja sidesüsteem
- DVD mängija, Music Box audiosüsteem ja 9.3 GB audio salvestamismaht
- Bi-ksenoon esituled
- Taha- ja külgvaatekaamerad
- Kriimustuskindel värv

AS Fakto Auto

Lasnamäe keskus

Osmussaare tee 10, Tallinn

tel 638 9200

www.faktoauto.ee

Saanisafarid kaugel põhjas

Uniquelapland

Rannapuhkusest on juba küllalt, kõik maailma tornid ja lossid on ka üle vaadatud? Jalgsi matkata väga ei viitsi, aga midagi nagu tahaks veel? Vaata Estraveli veebi, seal on ühteist erutavat!

Sel hiiistalvel ja varakevadel pakutakse nimelt kolme-neljapäevaseid mootorsaanisafareid, mis viivad näiteks Põhja-Jäämere äärde, Koola poolsaarele ja Abisko mägedesse Rootsis. Pikematel läbitakse ka laviinohutus-koolitus ja mootorsaani mäestikuakadeemia. Hinnad algavad 1635 eurost, aga on seda väärt. Proovitud. Vaata täpsemaid kirjeldusi Estraveli kodulehelt teemareiside alt.

Kaua su pass kehtib?

Koduvabariigi sisse-välja-ametkonnad panevad südamele, et lähiaastatel lõpevad kehtivusaegad korraga väga paljudel isikutunnistustel (ID-kaart) ja reisidokumentidel (pass), mis on väljastatud 2002. aastast kümneks ja 2007. aastast viieks aastaks.

Nii et enne reisi vaata kuupäevad kindlasti üle ja taotle aegsasti uut, kuna muidu kiire ja sujuv tootmine võib hakata rohkem aega võtma ning arvestada tuleb kuni 30 päevaga. Keegi ei vaata sind ka imelikult, kui asud uut taotlema pool aastat enne vana kehtivusaaja lõppu, kuna näiteks USA-sse ja Kanadasse reisisid peabki dokument kehtima veel kuus kuud pärast reisi.

Varasema dokumendi olemasolul saad uue isikutunnistuse taotluse edastada ka välisesindustes, sidejaoskonna abil või e-postiga, passi taotlemiseks ning dokumentide kättesaamiseks pead üldjuhul kohale minema. Kiirteenust pakutakse vaid Tallinnas. Vaata taotlemistingimuste, riigilõivude ja muu kohta lähemalt www.politsei.ee/et/teenused/isikut-toendavad-dokumendid. Kui tuul parasjagu neti kaasa viinud, helista 612 3000.

London 2012 – viimased piletid saadaval

Ah, olümpia, juba? Ära muretse, just sulle mõeldes on mõned piletid veel tallel ja isegi lennu eest ei pea hingehinda maksma. Vaata täielikku ülevaadet võistlustest ja piletitest www.estravel.ee/london2012, kust leiad lisaks infot nii mängude endi kui ka Londoni kohta suursündmuse ees ja ajal.

Otselennud ja ümberistumisega algavad hetkel 300 eurost, Easyjetil leiab ka päevi 200-eurose hinnaga. Ainult Estraveli broneeritud hotellitoad on kõik otsas, aga küll midagi ikka leiab, võta ühendust. Käivad ka läbirääkimised lisatubade saamiseks mõistliku hinnaga hotellides.

Oleksy Mark | Dreamstime.com

Ka Helsingi-Stockholmi laevapiletid veebis

Estraveli laevapiletite broneerimissüsteemi saad nüüd osta pileteid ka Helsingi-Stockholmi liinile. Legendaarsel marsruudil liiguvad nii Viking Line'i kui Silja Line'i laevad, kruisi hinnad algavad 66 eurost.

Tallinki laevad kasutavad Stockholmis

Värtahamneni sadamat, kust kesklinna viib 20-minutiline bussisõit. Viking Line'i laevad peatuvad Stadsgårdeni sadamas – Kuningalossi juurde ja vanalinna on sealt vähem kui kaks kilomeetrit. Vaata ja broneeri ise www.estravel.laevapiletid.ee.

Google Maps tuleb tuppa

Google on loomas järjekordset vahvat kaardirakendust, mis aitab sul enda asukohta määrata ja ümbritsevat leida ka siseruumides – kaubanduskeskustes, lennujaamades ja teistes rohkelt eksimisvõimalusi pakkuvates kohtades. Esialgu küll vaid Androidi nutitelefonides, Google Maps 6.0 versiooniga ja USA-s ning Jaapanis, aga küll saabub aega, kui sa leiad lõpuks telefoni abil ka Rocca al Mare keskusest lähima väljapääsu nii, et su auto pole jäänud kilomeetri kaugusele.

Google lubab hoonete korruseplaanid

ning asukohamääramist viiemeetrise täpsusega. Näha on muidugi ka erinevad huvipunktid, näiteks lennujaamades väravad, tualettruumid, infoletid, aga juba on kaardistatud ka mõned IKEA-d ja teised suured USA kaubakeskused, nii et tulevikus leiad ehk ka võõrast poest vajaliku riikli kergemini üles kui pika matka järel.

Läheks nüüd ainult andmeside rändlustasud soodsamaks. Ja rakendus ka teistele operatsioonisüsteemidele, ning lõpuks sajangi katsumus – et aku vastu peaks.

Vali sobivad kindlustuskatted

Reisitõrge 600 € Pagasikindlustus 300 €
Meditsiiniabi 30 000 €

Maksumus	Maksumus	Maksumus
18,68 €	20,91 €	25,93 €
if...	SALVA	Seesam
Lisakatted	Lisakatted	Lisakatted
☒ Graafiline maas	☐ Reisitõrke lisarisk	☐ Reisitõrke lisakindlustus

Estravel avas uude reisikindlustusveebi

Estravel avas koostöös IF-i, Salva ja Seesami kindlustusega uue veebilahenduse, kus saab ühe liigutusega võrrelda kolme seltsi pakumisi ja valida endale sobivaima. Estraveli turundusdirektori Mari-Liis Rüütsalu sõnul lihtsustab süsteem oluliselt poliisi valikut ning kiirendab ostmist: "Veebilehel saab isikuandmeid sisestamata vähem kui minutiga teada kolme usaldusväärsema kindlustusfirma poliiside orienteeruvad hinnad."

Valikus on reisitõrke-, meditsiiniabi ja pagasikindlustus. "Pakkumise esialgsete hindade kuvamisel võetakse aluseks 35-aastane reisija. Lõplik hind sõltub seejärel sisestatud kliendi enda andmetest ning valitud kindlustuskatetest," lisas Rüütsalu. Sobivaima toote eest saab tasuda internetipangas või krediitkaardiga ning poliisi ise välja printida. Teenuse leiad www.estravel.ee/reisikindlustus.

Estravel nüüd ka Statoilis

Kui sageli oled leidnud Estraveli soodsaid pakumisi Rimist, siis nüüd ei pea niigi kaugale jalutama – eriti hea hinnaga spaapaketi broneerimiseks saad vutšeri mugavalt kätte juba Statoili teenindusjaamast. Ära ainult kodus ütle, et unustasid poest ühe jõulukiingi ostmata ...

Kuni 8. jaanuarini on Statoili valikus viis spaad üle Eesti: Arensburg Boutique Hotel&Spa, Narva-Jõesuu Spa Hotell, Vi-

king Spa Hotell, Kubija hotell-loodusspa ja Pirita Top Spa Hotell. Hind on täiesti taskukohane, kahene majutus üheks ööks maksab vaid 40,90!

Statoilist soetatud vutšeriga saad 17. jaanuarini teha ise broneeringu aadressil statoil.estravel.ee ja peatselt on tuusik su postkastis. Majutusperioodi saad valida aga kuni märtsi lõpuni. Vaata lisa veebit või vali 626 6337.

Taevased sõnumid

ESTONIAN AIR lisab kevadel mitu uut sihtkohta: Viin, Hannover, Thbilisi ja paar Soome linna. Märtsi lõpust hakatakse otse esimesse kahte linna lendama lausa kuuel korral nädalas. Ühe suuna hinnad Tallinnast algavad 59,9 eurost, Viinist tagasi 74,66 eurost ja Hannoverist 59,9 eurost. Lendavad 88-kohalised Bombardierid, päral ollakse nii kahe tunniga. Thbilisi lennud hakkavad toimuma aprilli alguses neljal korral nädalas, Soomes on uuteks sihtkohtadeks Joensuu, Kokkola/Pietarsaari ja Kajaani.

RYANAIR hakkab märtsi lõpust lendama kolm korda nädalas Tallinna ja Frankfurt Hahni vahel. Peamiselt on sellest rõõmu ehk edasilendajatel ja Luksemburgis töötavatel kaasmaalastel, kuna tavapäraselt asub odavlenunufirma jaam lähimast asustatud punktist tunnikesepaari kaugusel.

SUVISE PÄRIS UUE KOHANA lisab Estonian Air tuleva aasta juunist septembrini Veneetsia. Lennud teisipäeviti ja laupäeviti.

LUFTHANSA lisab Müncheni liinile märtsi lõpust ka teise, hommikul Saksamaalt ja pärastlõunal Tallinnast startiva lennu. Kokku teeb see suvel 14 lendu nädalas.

AVIES alustas oktoobris lisaks Tampere-Oulu liinile regulaarlendudega ka Tampere ja Tallinna vahel, kui kellelgi peaks Kesk-Soome asja olema.

JA VEEL OODATUD RAHASÜSTI SAANUD RAHVUSLIKUST UHKUSEST – märtsi lõpus taastab Estonian Air lennud Tallinna ja Riia ning Tallinna ja Helsingi vahel. Pikka iga! Lende lisatakse uuest hooajast Vilniuse, Stockholm, Peterburi, Amsterdami ja Brüsseli liinidel.

BERLIIN? Siia tahaks kirjutada, et keegi hakkab ometi ka otse Tallinnast Berliini lendama, aga ajakirja trükkimineku hetkeks ei olnud seda uudist veel tulnud. Kaua võib?

Kallimaga viinavabrikusse fotosessioonile

Viinavabrik ja romantika? No miks ka mitte, vähemalt Mooste on selleks täiesti sobiv. Koos Eesti Fototurismi Keskusega pakutakse kahele hingele üheks öhtuks nii sobivat öhkkonda kui ka privaatset fotokoolitust koos majutusega viinavabriku hubases numbritoas. Fotosessioonil õpetatakse üksteist hoopis uue pilguga vaatama ja pildistama. Fotograaf on nõuannetega abiks kõigis küsimuses. Pärast poolteisetunnist fotosessiooni ootab numbrituba punase veini ja suupistevalikuga, et veeta küünlavalgel üks sensuaalne öhtu. Hüva, elekter on ka sees. Hommikul aga pakutakse kosutavat einet sammassaalis. Selle erilise paketi hind kahele algab 164 eurost (tavahind 214 €).

Pakkumine kehtib kuni 29.02.2012.

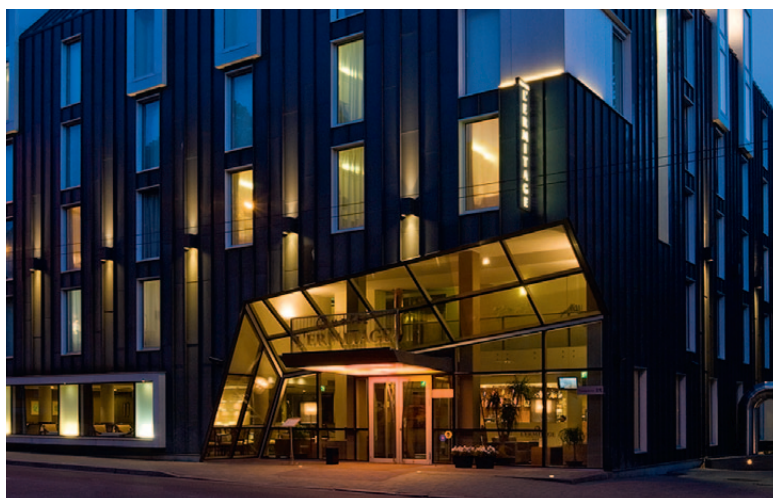
Nelja sõbra häärberipakett Saka mõisas

Saka mõisa ei nimetata asjata pankranniku pärliks – karge looduse rüpes kõrgel klindi kaldal asub mõisakompleks, kus sa puhkad ikka nii, et naabrit ei näe. Nelja sõbra häärberipakett sisaldab ühe öö majutust 17. sajandist pärit ja nüüdseks renoveeritud mõisahoone kahestes tubades koos suurepärase hommikusöögiga. Öhtut aitab sisustada pidulik kolmekäiguline õhtusöök härrastemaja salongis või kaminasaalis – õhtusöök kajastab läbilõiget Saka restorani maitsvast *à la carte* menüüst, mille kõrvale pakutakse spetsiaalselt valitud ja toiduga haakuvat kolme veini. Aja saab ideaalselt maha võtta saunatades ja basseinis sulistades, toas ootab prouasid-preiliidid praktiline kingitus – MATIS' kehahooldustoodete reisi- komplekt. Nelja sõbra häärberipaketi hind algab 335 eurost (tavahind 454 €) ning on saadaval järgmistel kuupäevadel: 10. ja 17 detsember, 7., 14., 21. ja 28. jaanuar; 11., 18., ja 25. veebruar. 2011. aasta lõpul ning 2012 algul on Saka mõisas toimumas ka palju kontserte, mille kohta saad lähemalt lugeda Estraveli kodulehelt.

Jõuluostud pealinnas, soodne öömaja L'Ermitage's

Tallinna vanalinnas külje all asuv L'Ermitage pakub iseäranis hea hinnaga majutust just pühadeeelsel ja -järgsel ajal. Hotelli asukoht on ideaalne, kui plaanid nuhutada vanalinna jõuluhõngu ja küllastada turgu. L'Ermitage'is ootab mugav voodi, maitsev toit ja meeleline atmosfäär, mille loovad roosikroonlehed voodil, vahuvein ja puuviljavaagen numbritoas. Paketi hind kahele algab kõigest 52 eurost (tavahind 85 €) ning sisaldab majutust kaheses toas, hommikusööki ja hilist väljaregistreerimist. Lisavõimalusena pakutakse ka kahekäigulist õhtusööki hotelli restoranis (hind kahele 30 €) või kasutada kaks tundi sauna ja mullivanni (hind 35 €).

Pakkumine kehtib kuni 31.01.2012 (v.a 31.12-08.01).

*Anne - Mai,
suurkliinikihaldur*

TULEVIK KINDLATES KÄTES

DnB NORD on Eestis panga- ja liisinguteenuseid pakkunud juba 5 aastat.
Täna on meie uus nimi DNB. Muutunud ei ole ainult nimi.
Norra suurima pangana anname endast kõik, et olla parim partner
meie Eesti klientidele. Usume, et koos on kõik saavutatav.
Sinu tulevik on meiega kindlates kätes.

DnB NORD on nüüd DNB

DNB

Stockholm

PÕHJALA SUURIM SISEKIJUNDUSMESS FORMEX toimub 19.–22. jaanuarini Stockholmi messikeskuses Älvsjös. Isegi kui sa pole poodnik, kunstnik või tudeng, võib Formex olla IKEA-st etemaks inspiratsiooniallikaks kas või oma kodu loomisel. Nii palju põhjamaist ilu (800 eksponenti) ühest kohast mujalt ilmselt ei leiagi. Messi peetakse kaks korda aastas, järgmine tuleb augustis. Vaata www.formex.se.

KA STOCKHOLMI KOHVIKUD TÄITUVAD 21. veebruari kandis vastlakuklitega, mis nii näolt kui nimelt (*fastlagsbullar* või lihtsalt *semla*) on meie omadega päris sarnased, aga kindlasti rohkema martsipaniga.

Rootsis ja mujalgi otsesõnu rasvaseks teisi-päevaks kutsutud paastueelset püha tähistavad ju paljud kristliku taustaga riigid, ingliskeelsetes maades süüakse sel päeval aga hoopis pannkooke.

Ty Strange | Copenhagen Media Center

Kopenhagen

DETSEMBRIS AVATI TOFTEGÅRDSI VÄLJAKUL UUS 1500-RUUTMEETRINE UISUVÄLI Vinterlys (Talvevalgus), mis pole niisama jäälahmakas, aga interaktiivne kunstiprojekt, kus valgus, värvid ja kujundid luuakse uisutajate liikumise põhjal. Platsile peaks saama veebruari lõpuni iga päev kella 22-ni öhtul ja tasuta. Uiske saab rentida.

KOPENHAAGENIS EI TOHI KUNAGI UNUSTADA KA ÜLE LAHE PAISTVAT VAATA ET KAKSIKLINNA MALMÖT, kus toimub alatasa midagi loovat, näiteks jaanuariski Form/Design Centeris 1960ndate San Francisco psühhedeeliliste kontserdiplakatite näitusest kuni kunsthallis Francisco de Goya paremikuni sarjast "Sõjakoledused".

Vilnius Tourism

Vilnius

PINGUTADES JÕUAD VEEL VILNIUSSE TOTO CUGNO KONTSERDILE, aga **VÕTA PAREM AEGA JA VAATA NÄITUST** Leedu rakenduskunsti muuseumis, mille on kokku pannud vene-prantsuse kunstnik ja moeloolane Aleksander Vassiljev. Varem Riiaski esitletud 1960–1970ndate näitus hõlmab kümneid riideesemeid ja iluvidinaid, fotosid ja muudki toonasest kõrgmoest, Chanelist Diorini ja Cardinist Valentinoni. Ehk lühemalt öeldes minist maksini, millist pealkirja näitus ka kannab. Avatud terve aasta ehk järgmise novembri keskpaigani.

London

2012. AASTAL TÄHISTAB LONDON CHARLES DICKENSI 200. SÜNNIAASTAPÄEVA. Hulk üritusi toimuvad Londoni Muuseumis, nagu ka eraldi näitus, millesarnast pole linnas neli aastakümnet korraldatud. Oodata võib küllap pigem süngust nagu kogu viktooriaanlikult ajalt ja Dickensilt endalt, aga nii toona elati ja ajastusse mahtus ka palju innovaatilist. Näitusel on hulk imekombel säilinud

Dickensi vara – kirjutuslauast algsete käsikirjadeni; ja samavõrd kui kirjanikust, on näitus Londonist endast.

Vaata www.museumoflondon.org.uk.

MINE LONDONIS TEATRISSE. Kui valida ei oska, guugelda, kes mängivad – kindlasti leiad mõne telest-kinost tuttava nime või näo ja asi see-gi. Näiteks Briti riigimeeste "Thick of It" sar-

jas roppu Malcolm Tuckerit kehastanud Peter Capaldi astub üles esmakordselt kodumaisele teatrilavale jõudvas mustas komöödias "The Ladykillers", mida on filmina tehtud 1955. ja 2004. aastatel (Tom Hanksiga, "Surm Vanamoorige"). Lisaks pulmade-matuste filmist ja "Dibley vikaarist" tuntud James Fleet, rääkimata "Midsomeri mõrvadest", kust on nagunii kõik läbi käinud.

Wolfgang Schöblien

Helsingi

Kiireks läheb. Veel vaid 8. jaanuarini 2012 on Soome Rahvusmuuseumis avatud suu- repärane nukumajade näitus "Unelmate kodu". Avastamisrõõmu jagub näitusel nii suurematele kui väiksematele ning suisa neilegi, keda mänguasjad tavaiselt ei huvita – nimelt on tolle muuseumi näol tegu meie Eesti Rahva Muuseumi ja Ajaloomuuseumi soomemaise analoogiga. Mine ja vaata, kuidas Soomes muuseumi peetakse ja kuidas nemad mitme asemel ühega hakkama saavad.

Berliin

SAKSAMAA PEALINNA MUUSEUMIÖÖL 28. JAANUARIL avab ukse üle 100 kultuuritempli. Kella kaheni öösel ei saa näha vaid näitusi, aga ka kontserte, lugemisi ja palju muud. Berliin alustas selle tava- ga juba 1997. aastal, ülejäänud Euroopal

läks veel hulk aastaid ja paljud peavad muuseumiööd nüüd maikuu keskpaigas. Vaata www.lange-nacht-der-museen.de.

MAAILMA OLULISEMAID RAHVUSVAHELISI FILMIFESTIVALE, 62. BERLINALE toimub sedakorda 9.–19. veebruarini. Kindlasti näed ka taieseid, mis meie PÖFF-ile ei jõudnud ja ehk ei tule kinnogi. Esakordselt teeb Deutsche Bahn festivali-eesõiduks sooduspakkumise! Vaata www.berlinale.de.

Museovrasto / Jan Lindroth

Tekst ja pildid **SILVIA PÄRMANN**, Diivan

10 põhjust minna juba enne olümpiat

LONDON

Tänavatoidu revolutsioon

Samal ajal kui kohtunikud Londonis Holborni linnaosas parukate lehvides ringi tormavad ja kaaluvad, kuidas karistada hiljutises alamklassi (nagu Briti ajalehed ja mõned – ka parukatega, muide – parlamendiliikmed seda määratlevad) tänavamässus osalejaid, on tänavatel ühed teised revolutsioonäärid võitu tähistamas. Seni Londoni toiduelamuste sünonüümiks olnud snoobide molekulaarkulinaaria restoranide üle kindla võidu saavutanud alamaks klassiks peetud tänavatoit tähistab oma triumfi lisaks tänavatele parkides, turgudel ja isegi kalmistutel.

Revolutsiooni juhid kihutavad mööda linna ringi šiki Airstreamiga, millel punase lipu asemel lehvimas kiri "Street Kitchen". Arvestades, et president Kennedy kasutas ühte sellist rändkontorina ning Neil Armstrong oli 1969. aastal Airstreamis nädalaid karantiinis pärast seda, kui oli teinud "väikese sammu inimese, kuid suure hüppe inimkonna jaoks", pole kuigi üllatav, et tänavatoidu revolutsiooni ühed eestvedajad just Airstreami sisse köögi ehitasid. Street Kitcheni kokad pargivad tööpäeviti oma elegantse bussi kuhugi Citysse ja pakuvad grillitud lõhet värsket spinatiga või tükikese röstitud pardifileed peediorsottoga.

Nädalalõppudel muutuvad aga mit-

med tänavad toiduturgudeks. Näiteks Bunhill Fieldsi surnuaia lähedal asuval Whitecrossi tänaval podisevad neljapäeviti ja reedeti vaikselt karripotid ja hõljub värskelt küpsetatud saia lõhn. Ka kalmistu ärkab vaikusest, kui ümbruskonna kontoreite töötajad selle pingid täidavad, et oma einet ja väikest lõunapuhkust nautida. Püsisvalt puhkab vabaõhukohvikus 120 000 inimest (ei ole teada, paljud sinna maetutest toidumürgitusse on surnud.)

Korralikud hamburgerid

Veel mõne aasta eest poleks keegi selles *well-done*-kuningriigis uskunud, et kusa-gil võiks istuda laua taha ja tellida korraliku hamburgeri, mille vahel kenasti veritsev priske pihv – ehkki keegi pole ju nägemas, et te ei tee päikesetõusu ajal joogat ega elagi ainult värskest salatist ja aurutatud kalast, ning seda võiks endale vabalt lubada. Aga tõeliste hamburgerite söögikett on lõpuks sündinud ja muudkui laieneb. Saage tuttavaks ja söönuks: see on Byron. (Asukohad leiab www.byronhamburgers.com)

Salatikurk

Just siis, kui kõik arvasid, et pilvelõhkujatega ei anna enam midagi muud teha, kui neid lihtsalt kõrgemaks ehitada, leiutasid Norman Foster ja tema arhitektuurbüroo arvukad töötajad pilvelõhkuja uuesti – köögivilja kujul. Ehkki arhitektid püüavad sellest rääkida kui kõrghoonest 30 St Mary Axe ja snoobid räägivad midagi Kuuba sigari kujust, teab Londonis iga laps, et selle torni nimi on The Gherkin ehk salatikurk.

40-korruselise ümmarguse põhiplaani hoone, kus asuvad nii bürood kui korterid, on võitnud ilmselt rohkem arhitektuuriuhindu kui ükski teine pilvelõhkuja Euroopas – ja kindlasti rohkem kui ükskõik milline köögivilja.

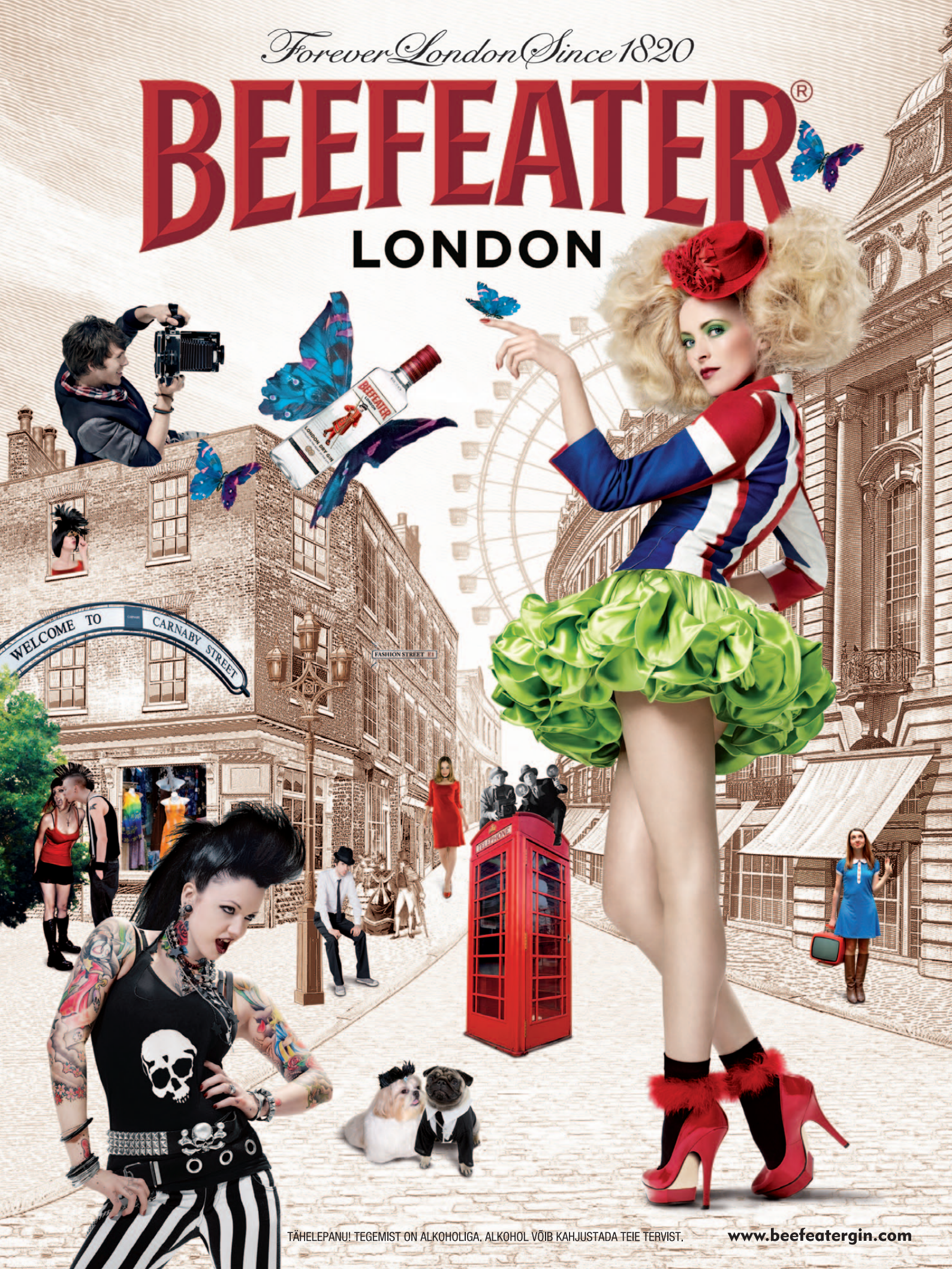

Forever London Since 1820

BEEFEATER®

LONDON

TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

www.beefeatergin.com

Banksy ja sõbrad

Banksy kirjutas oma nime tänavakunsti ajalukku teravmeelse grafitiga, mis öösiti Londoni tänavatele ilmus. Nüüd on temast saanud mitte vähem teravmeelne, kuid siiski juba peavoolu kunstnik, kelle töid kolleksioneerivad Hollywoodi superstaarid. Räägitakse, et Angelina Jolie on juba kulutanud 200 000 naela Banksy töödele ja kahtlaselt Keanu Reeves'i, Brad Pitti ja Jude Law sarnased mehed on tema näitusel ringi lonkinud. Isegi Christina Aguilera, kellest on mõnevõrra raske uskuda, et ta üldse kunsti ostaks, maksis kord 25 000 naela Banksy

kolme töö eest, millest üks kujutas kuninganna Victoriat koos prostituudiga.

Londoni tänavatel on Banksy loomingu võimalik vaadata aga täiesti tasuta, ehkki linnaametnikud näevad kurja vaeva, et oma koristustöödega tema tegutsemistempos püsida. Liiklusmärkide puhul on nad igatahes alla andnud. Kui Banksy liigub oma loominguiga vaikselt tänavalt tuppa, ei jää Londoni seinad kindlasti tühjemaks ning uute tegijate töid, keda inspireerinud nii Banksy kui üks tema "modelle" Marilyn Monroe, on tänavad täis.

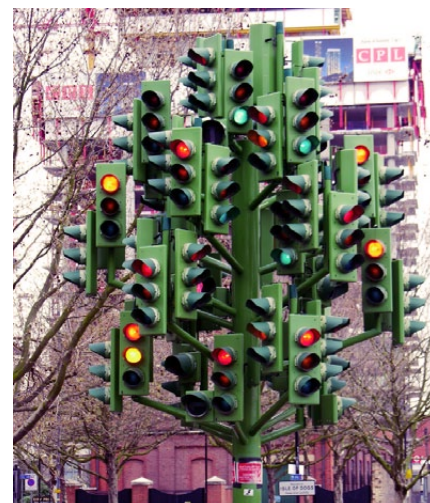
Rongid katusel

Great Eastern Streeti ääres Shoreditchis, ühtaegu eklektilises ja šikis linnaosas City pilvelõhkujate ja Brick Lane'i minarettide vahel, seisavad kaks rongi inimesi oodates tüünil katusel.

Ja inimesi tõttab nende peale üksjagu. Tegemist on Londoni kahe nõutuima büroopinnaga, mille autoriks on mööblidisainer Auro Foxcroft. Mõne aasta eest otsis ta

endale kontorit ja sai aru, et kõik on kallid. Aga ta sai odavalt paar vagunit – tõi, nende tõstmine katusele läks oluliselt kallimaks kui vagunid ise – ja ehitas neisse büroopinnad.

Ühes on püsikontorid, kus töötavad disainerid, stsenaaristid, fotograafid ja muu selline rahvas, teist saavad kasutada kõik, broneerides endale laua umbes nagu aja juuksurisse või küünetehniku juurde.

Valgusfoor

Nagu sellest oleks veel vähe, et inglased valgel pool teed sõidavad – hirmu ja elevust liisavad tänavatele ka valgusfoorid. Vähemalt üks neist, mille autoril tõenäoliselt liikluse juhtimisest väga hägune arusaam oli. Kaheksa meetri kõrgusel valgusfooril on küljes 75 komplekti tulesid ja loomulikult töötavad need kõik korraga. Et autoriks oli prantsuse skulptor Pierre Vivant, siis ei ole imestamiseks muidugi ka väga põhjust. Foor seisab Heron Quaysi ringteel (Canary Wharfi metroojaama lähedal – märksõna neile, kes seda autoga vaatama sõita ei söanda).

Euroopa kõige suurem katus

Brittidel on alati olnud poolmaniakaalne kogumiskirg ning üle maailma kokku tassitud sarkofaagid, relvad, ehted, sambad jne ei saanud lõpuks enam korralikesse Londoni linnamajadesse ära mahtuda.

Pole kollektsiooni, pole probleemi, sai 19. sajandil valdavaks mõtteviisiks ning asju annetati lahke käega riigile, kes oli sunnitud rajama Briti muuseumi. See valmis 1867. aastal, laienes ja laienes järjest uutesse majadesse, kuni arhitekt Norman Foster ühendas 20. sajandi lõpus peamaja ja mitu kõrvalhoonet rabava klaaskatusega, mille tulemusena moodustus Euroopa kõige suurem kaetud sisehoov. Hoovi keskele jäi kunagine Briti raamatukogu peamine lugemissaal.

Nii mõnegi hinnangul on see võrratu katus muuseumi suurim vaatamisväärsus, seda siis mitte ainult sõna otseses tähenduses.

Sir John Soane

Soane oli arhitekt, kes projekteeris 19. sajandi esimesel poolel kõik Londoni olulisemad majad (The Bank of Englandi oma, näiteks) ja ega ta ennast ka unustanud. Soane'i maja, kus praegu muuseum asubki, oli tema arhitektuuriliste eksperimentide katsepinnas.

Soane oli fanaatiline kunsti-, Egiptuse kivikeste ja kujukeste ning muude veidruste koguja, nii et maja oli juba tema eluajal eramuuseum-galerii, kuhu ta vahel sõpru ja õpilasi lubas. Ta oli rikas nagu troll, nii et ehkki väiksem kui Briti muuseumi kollektsioon, on tema oma nii mõneski mõttes parem.

Maja ise on muljetavaldav – Soane suutis näiteks lükandseinte abil ühte umbes 20 ruutmeetrisesse tuppa 120 maali ära paigutada. Lisaks meeldis talle ekspe-

rimenteerida valguse ja peeglitega, nii et see kõik oleks üsna sürreaalne ka siis, kui siin-seal hooletult mõni kolp ei vedeleks või keldris sarkofaagi ei oleks.

Iga kuu esimesel teisipäeval kell 18–21 on muuseumi saalid küünlasäras ja kunsti näeb just selles valguses, nagu sõor seda kunagi ise imetles. Broneeringuid ei tehta ning pikk järjekord moodustub juba tükk aega varem.

Järjekorraga peab arvestama ka nädalavahetustel, mille teeb natuke ebamugavamaks see, et oodata saab ainult tänaval, mis Londoni kliimas ei pruugi olla kõige meeldivam. Aga *look at the bright side* – Sir John ise ei lubanud vihmade ilmaga kedagi oma majja poriseid jälgi tegema. www.soane.org

Kuidas minna ja kus olla

Londonisse lendavad Tallinnast nii Estonian Air (Gatwicki lennujaama), easyJet (Stansted) kui Ryanair (Lutonisse). Hoxton Hotel (www.hoxtonhotels.com) on Londoni vanadesse linnamajadesse ehitatud riidekapisuuruste tubade ja pilvelõhkujatesse rajatud ketihotellide kõrval paradiis, sealjuures hästi disainitud paradiis. Kuid lisaks vaimukatele interjööriahendustele on hotelli loojad mõelnud ka selle peale, mida inimesed tegelikult tahavad: tasuta wifi, ajalehed, iga päev tunniajane telefonikõne koju, kohvikann oökapil ja pudel piima minibaaris – rohkem pole tõesti õnneks vaja. Lisaks veel head hinnad ning uudislistiga liitunutel on iga paari kuu tagant võimalus broneerida piiratud arv tube vaid ühe naelaga – selle võimalikkus on järele proovitud, peab vaid piisavalt kiire olema.

Mõnevõrra kallim, kuid sama vaimustava interjööri ja ratsionaalse lähenemisega on ka St. John Hotel (www.stjohnhotellondon.com), mille restorani tasub minna kindlasti ka siis, kui kusagil mujal peatute.

Pagasnikumüük

Pagasnikumüük on pealtnäha ülimalt spon- taanne – tegelikult siiski mõnevõrra organiseeritud ja isegi koduleheküljega www.capitalcarboot.com – igapäevane turg. Inimesed, kellel töönaoliselt ei ole garaažiga villat äärelinnas, ostavad ja müüvad seal absoluutselt igasuguseid asju Prada (originaal)kingadest pödrasarvedeni. Minge vara, muidu näete teel müügiplatsi poole kõige ihaldusväärsemaid objekte juba kellegi süles vastu jalutamas.

Maa ilma kõige muljetavaldavam hauakamber

Londoni suur tulekahju 1666. aastal oli kindlasti tragöödia, kuid vähemalt põles muu hulgas maha rooma-gooti stiilis sünged katedraal, mille asemele Christopher Wren 1710. aastal oma tolle aja kohta üsna radikaalse Püha Pauluse katedraali teha sai. Vahetult enne tulekahju oli ta teinud ettepaneku vana ümber ehitada, kuid nüüd sai ta oma röömuks nullist alustada. (Ärge otsige seoseid tema soovide ja juhtunu vahel.)

Esimene projekt osutus ametivõimude jaoks liiga modernseks, ehkki see ei ole küll praegu esimene sõna, mis katedraali vaadates pähe tuleb. Seest madal ja intiimne, domineeris see ka pärast jooniste silumist Londoni siluetis esimeste pilvelõhkujate kerkimiseni.

Püha Pauluse tegemistest annavad pildi kaheksa stseeni tema elust, mis on maalitud kuulsasse "Sosinate galeriisse", mis kulgeb

ümber tamburi sisekülje. James Thornhill pühendas sellele aastad 1715–1721. Kuue aasta töö järel märkis Wren, et talle need väga ei meeldi, aga las ta siis jääb nii ...

Kui selline maja kord juba püsti oli – ehitus kestis kokku tervelt 40 aastat –, ei näinud keegi tema surma järel enam väga mõtet hauakambri ehitamisel või monumendi püstitamisel. Ja kindlasti oli ka palju praktilisemaid asju, millele pärandust kulutada, nii et ilmselt toimus perekonnakoosolek, kus parimaks lahenduseks hääletati lihtsa hauaplaadi kirjaga "Kui soovid monumenti, siis vaata ümberringi" tellimine ja Wreni matmine katedraali

Lenini mausoleumil Punasel väljakul võib ju olla pisut parem asukoht, kuid ükski teine hauakamber küll Wreni omale konkurentsiks ei paku.

Romaanid reisijuhiks

London on kõigi oma muude tegemiste kõrval leidnud üksjagu palju aega ka Eesti kirjanike inspireerimiseks – vabalt võtte Lonely Planeti koju jätta ja romaanide jälgedes sammuda.

Londonis elanud krimikirjanik Egert Anslan viis oma põnevusromaanini "407 karaati" tegevuse just sinna. Et peategelasest juveelivaras on Londonis uustulnukas – kuid üsna kultuuri- ja gurmeelembene uustulnukas –, saab tema jälgedes läbi käia linna muuseumid, galeriid, pargid ja Michelinei tärnidega restoranid.

Moekunstnik Anu Samariütel-Long, kes läks tegelikult moekooli õppima, lõpetas oma Londoni-perioodi uue kollektsiooni asemel hoopis raamatuga "Minu London", mis peaaegu üldse ei räägi moest. Aga tema linn on põnev ja inspireeriv ja raamatu tegevuspaikadeks olevad kohad ülesotsimist väärt. Nagu ka Londonis elanud kirjaniku

Aime Hanseni raamatu "Eestlasena Londonis: kübar jalas, saabas peas" tegevuspaigad. See raamat viib Londoni varjatud nurkadesse, metropoli maa-alusesse ellu, kohutemistele kodututega, näitlejaks ihalejatega ja surnuaiavaimudega.

Mõnda aega tagasi, täpsemalt aastal 1921, veenis tollase Eesti Vabariigi Soome suursaadiku Oskar Kallase abikaasa Aino meest vastu võtma saadikukohta Londonis. Raamatusse "Londoni võlus" on koondatud enam-vähem kõik, mida Aino Kallas on oma kahe-teistkümnepäevase Inglismaa-aasta kohta mälestuskildude vormis avaldanud.

Hinnas:

- pabertahvel ja pliatsid
- TV + VCR
- video-dataprojektor
- WiFi
- kirjapaber ja kirjutusvahendid
- joogivesi
- parkimine
- käibemaks

Telli koolituseks Nõupidamisvagn!

Lennukate mõtete heaks toome soovijatele kõrvale ergutava kohvipausi või maitsva lõuna!

Hotel Shnelli
Soodsa hinnaga hotell Tallinna vanalinna serval!

al. **45,-**
TUBA KAHELE

Telefon:
+372 631 0102
E-mail:
reservations@gohotels.ee
Skype:
gohotels_reservations
www.gohotels.ee

BRONEERI KOHE!

Hotellitoa hind sisaldab *buffet* hommikusööki, tasuta parkimist, traadita interneti tasuta kasutamist. **Lisateenused:** restoran, Day Spa, konverentsiruum, pakihoid, miniseif, valuutavahetus, sularahaautomaat.

* Hind kehtib vabade tubade olemasolul.

Jälgi eripakkumisi: www.gohotels.ee

101,-
PÄEVAKS!

Telefon:
+372 631 0109
E-mail:
teele.janes@go.ee

Bhutan

Bhutani ümbritseb sarnane oreool nagu Tiibetit minevikus. Või kas see nii minevik ongi – ega tänapäevalgi taheta Tiibeti muinasjutust lahti öelda. Ka Bhutan on suletud, salapärane maa, mille kohta saame pigem teada valitsuse heakskiidetud filmide kui vahetu kogemuse kaudu. Kadri Raudsepp käis müüte kontrollimas ja õnne otsimas.

Tekst ja pildid **KADRI RAUDSEPP**

Bhutan, Drugyül draakonite maa

ndiast Siligurist bussiga Bhutani piirile lähenedes paistab järjest rohkem põllulappe, mis on silmapiirini kaetud igasuguste puduloste, minilehmade ja vasikatega. Veganitel jääks selle peale kindlalt hing kinni. Ma pole päris kindel, kas need asjalood tõesti nii on, aga kuigi õnneriigis Bhutanis väidetavalt loomi ei tapeta, on lihahimu ometi suur ja nii imporditakse liha Indiast ning tundub, et just need väikesed vasikad bhutanlaste toidulaul lõpetavadki.

PIIRILINNAL ON KAKS POOLT: INDIA JAIGÄON JA BHUTANI PHÜNTSOGLING. Keskel seisab suur värav, mis linna kui teravaks ihutud väitsegaga pooleks lõikab. India poolt tulev kui hullumeelne mäslav inimjõgi peatub äkki värava juures, justkui oleks suur tamm ette ehitatud. Vaid üksikud nired valguvad üle selle ääre, nagu näiteks India poole peal sibulaid ostmas käinud bhutanlased.

Ületasin selle riigipiiri, nagu oleks see mu elu esimene, ning ka piirivalvurid käitusid nõnda, nagu ma oleks esimene välismaalane. Nimelt õnnestus mul India piiripunkt kahe silma vahele jätta ja Bhutani jõudsin ilma templita passis. Selge mõistus ütles, et riigist templita välja minna siiski ei sobi ning ... India ja Bhutani piirivalvuritega suhtlemine võttis õhtuni. Siit sai kinnitust esimese müüti – Bhutan on väga salapärane, isegi piirivalvurid ajavad juba pea kõigil täiesti segi.

JÄRGMISEL HOMMIKUL ALGAS SÕIT PEALINNA THIMPHU POOLE, kus asub söber Andrzej kolme vannitoa ja nelja radiaatoriga residents. Pean ütleva, et see on isegi halb, kui mägedes teed liiga head on – see annab bussijuhtidele võimaluse kihutada. Need kurvid panevad paraku keerlema ka sisikonna, bussis hõljuv oksehais meenutab, et ma pole esimene, kellel seal paha on olnud. Selle vastu aitab ainult üks uskumatult tõhus ravim – Coca-Cola!

Varsti on esimene peatus ning võimalus proovida päris Bhutani toitu – punast riisi, kuivatatud tšilli, soola ja sibula segu, mille nimi on *iize*, ning muidugi seda kurikuulsat *emadatsi*'t, puhastest tšillidest koosnevat sousti vanaks läinud kohupiimaga. Müüt Bhutani kohta, et siin koosneb iga toit vaid tulistest tšillidest, langeb sealsamas ruudulise linaga söögilaua alla. *Emadatsi* koosneb küll ainult tšillidest, aga need pole üldse tulised ja on Sikkimi omadega võrreldes nagu paprikad!

Varsti tuli välja, et see pole ainult oksehais, mis bussis hõljab. Sarnaselt lõhnab ka India paani Bhutani versioon, mis seisneb beetlihele vahele pistetud areka pähklis ja mingis möksis. Siin kutsetakse seda *doma* ja see on sama populaarne, nii et suust väljavoolav punane sülg ning mälumise tõttu närbunud igemed on üsna tavaline vaatepilt.

OLEN JUBA PÄEVI THIMPHU RIKASTERAJOONIS Motitangis ehk Pärliväljal resideerinud ja päris suurt huvi tekitab, kuidas seda rahvuslikku koguõnne siin mõõdetakse ja kas inimesed tõesti oma eluga

nii rahul on. Selliste kaootiliste naabrite vahel asudes on täiesti elementaarne, et bhutanlased peaksid end küll nagu või sees tundma. Ometi on naabrid ka tähtsad – Bhutanis kõrgkoolitraditsiooni peaaegu polegi ning rohkem haridust tahtvad noored lähevad seda otsima just naabrite juurde, eelkõige Indiasse. Samuti paistab, et kõik tarbekaubad ja plekkpurgid on hoopiski Tai päritolu.

THIMPHU ON BHUTANI SUURIM ASUNDUS, kus elavat umbes 70 000 inimest. Raske öelda, kõik näeb üsna küla moodi välja, inimesed elavad pigem eramajades, aga need on väga uhked, sammaste või vähemalt ornamentidega, traditsioonilised. See on kuninga käsk, et maju tohib ehitada ainult traditsioonilises stiilis. Vaat see on küll asjalik käsk!

Bhutan on väga salapärane, isegi piirivalvurid ajavad juba piiri peal pea kõigil täiesti segi, nii et iga vähegi sugestioonile alluv inimene piiriületusprotseduuri unustab.

Thimphuski on mõnes kohas India prügi jõgede sarnanevaid lahvandusi, kuid need kriibivad nii kenade majade taustal pisut vähem hinge. Samas huvitav, kui kaua see uskumus vastu peab, et just turistid on need, kes selle ilusa puutumatu looduskeskkonna ära on reostanud. Prügi siia jõkke on küll ainult kohalikud loopinud. Ka Indias torkab silma ingliskeelseid silte, et ärge prahti maha visake, ent tavaliselt on turistid need viimased, kes oma kola kuhugi maha raputavad.

Otsin ka kohaliku ajalehe Bhutan Observer, ehk saab siit Bhutani õnnele jälile. Kuna saabusin ▶

kohaliku uue aasta esimesel päeval, siis on ajaleht loomulikult täis kokkuvõtteid ning ennustusi. Üksipulgi on üles loetud kõik need õnnetused, mis eelmisel aastal juhtusid. Näiteks olla üks naine oma õe maja maha põletanud. Kõle lugu sai alguse sellest, et üks oli teise savist veepoti ära löhknud, seejärel oli teine ta plastmassist veeämbri tükkideks lõonud ning ega siin muud

Bhutani õnne aluseks on inimeste suur rahulolu oma maa ja kultuuriga. Tõenäoliselt on ka kergendusohje “Jumal tänatud, et ma Bangladeshis ei sündinud!” selle lahutamatuks osaks.

lahendust polegi kui ämbri järel maja kallale asuda. Olgu, põlenud majast oli pilt ka, see nägi välja väiksem kui Eesti kuur.

Uue aasta ennustustes domineeris veendumus, et kui kuningale kuulekas olla, siis tuleb nii vilja- kui karjaõnn, lasteõnn ja edu äritegevuses.

AJALEHES ON EKSKLUSIIVNE INTERVJU DZONGSAR KHYENTSE RINPOTŠEGA, kes pole siin tuntud mitte ainult kui maailmakuulus budistlik õpetaja, vaid ka kui sotsiaalprojektide eestvedaja. Oma kodukülas on ta algatanud mitmeid projekte, kuidas jäätmeteket elustiili muutmisega vähendada saaks. Lisaks

on rinpotše ka maailmakuulus filmitegija ja selle kohta on mul täiesti uut ja salajast infot – järgmise filmi pealkiri on “Vara”, mis tähendab sanskriti keeles õnnistust.

See olevat lugu imeilusast India templitantsijannast, kes armub madalast kastist pärit skulptorisse, kes temast skulptuuri teha tahab. Rinpotše ütleb, et hetkel otsitakse filmile rahastajaid, kuid ärge nood suure raha kokkuajamisele küll mitte lootkugi, film pidavat tulema piisavalt sünge. Rinpotše ütleb, et oma filmidega ei taha ta maailmale mingeid sõnumeid saata ega tõde kuulutada, see oleks liiga ülbe. Talle lihtsalt meeldib jutustada lugusid, mis kuidagi liigutavad.

Tundub, et Bhutani õnne aluseks on inimeste suur rahulolu oma maa ja kultuuriga. Tõenäoliselt on ka kergendusohje “Jumal (Buddha) tänatud, et ma Bangladeshis ei sündinud!” selle lahutamatuks osaks, nagu ka kuninga isiku ja otsuste kõhklusteta austamine. Noor ja kena kuningas Jigme Khesar Namgyel Wangchuck on ka tark, miks mitte siis tema mõistlikke otsuseid järgida. Mõistlikkus ei hakka külge lihtsalt koolipingist, vaid budistliku maailmavaate alustõdede tähenduse üle mõtiskledes ja neid mõista püüdes.

KUNINGA AUSTAMISE KOHTA VÄIKE NÄIDE ajalehest: lugu ühest festivalist ja liha söömisest selle ajal. Kuningas olla käsu andnud, et lihasöömise võiks budistlike festivalide ajal ära jätta. Reporter kirjutab, et loomulikult, kuningas olgu kiidetud ja käsk on suurepärase, ent väike probleem on selles, et siis ei tuleks ühtegi külalist. Samuti näitab liharoogade pakkumine sotsiaalset staatust. Aga kokkuvõttes, kuningas olgu kiidetud ning küll keegi otsa lahti teeb ning aja jooksul see hirmus komme ka välja juuritakse saab. Samuti ei tohi Bhutanis avalikus kohas suitsetada ega ametlikult suitsu müüa. Selle eest võib isegi vangi minna.

Hästi käituma ja hea inimene olema ei pea siiski lihtsalt sellepärast, et muidu võib vangi sattuda, mis oleks väga lihtsustatult öeldes ateistliku maailmapildi seletus hea-olemise vajalikkuse kohta. Kultuuri tähtsaimaks osaks on budism, mis suhteliselt maise sisuga kultuurikatlat kaane pauguga pealt lööb, nii et kõik ülemaisema loomuse saab. Iga tegevusega loome uut karmat ehk tegude vilju, mis aimamatutes kombinatsioonides iga hetk avalduda võivad, ning valed tegude kuhjudes liigub virgumine, maailma ja elamise olemuse mõistmine, mõeldamatusse tulevikku.

Raske öelda, kui palju see Bhutani õnne kuulutamise maailmavaatega seotud on – budismi järgi pole maine heaolu ja õnnelik olemine küll eesmärkideks, mille poole püüelda. Pigem vastupidi, just taklemine sellistesse püsitusse väärtustesse nagu pesumasin, jalgpall või teine pensionisammas on see, mis tegelikult õigelt teelt kõrvale juhib.

Kultuur ei ole ainult kommete ja tavade elushoidmine ning põhiorhk ei seisne maailma masendavas ülerahvastatuse tingimustes oma naba vaatamises ja inimmassi juurdetootmise propageerimises, ▶

Uus M-klass. Neile, kes juhivad.

Uue Mercedes-Benz M-klassi pidev nelikvedu ning ON&OFFROAD pakett võimaldavad autot tõeliselt juhtida. M-klassi sõidumadused on ühtmoodi nauditavad nii raskel maastikul kui sportlikku seadistust vajavatel teedel. Elkäijast keskmiselt veerandi võrra väiksem kütusekulu võimaldab ühe tankimisega läbida kuni 1500 kilomeetrit.

CO₂-emissioon sõltuvalt tüübist 158 kuni 206 g/km ja keskmine kütusekulu 6,0 kuni 8,8 l/100 km.

125! aastat innovatsiooni

Mercedes-Benz

nagu see Eestis vahel kurvastavalt kõlab.

Mis siis Bhutanis veel on, mida Eestis pole, peale õnne ja rahulolu? Ma ei hakka rääkima Thimphu pealinna kaunistavast uhkest kullatud ja hõbedatud lumivalgest stuupast ja sadadest palveveskitest, vaid võtan jutuks hoopis takini. Legendi järgi olevat kuulus joogi Drukpa Künleg Bhutani imetegusid tegema tulnud, ent kõigepealt soovis ta eineks ühte tervet lehma ja kitse. Peale lojuste nahkapistmist korjanud ta kondid kokku ja need olevatki lehma- ja kitseseguseks loomaks ehk takiniks muutunud.

TAKINEID HOITI VAREM LOOMAAIA MOODI ALAS, ent kuningas käskis tarad maha võtta, kuna loomi pole ilus niimoodi ahistada. Ent takinid ei tahtnudki kuhugi minna, vaid jäid sinnasamma edasi pikutama ja süüa ootama. Nüüd on nad keset metsa suurtes aedikutes, söövad okkalisi oksa ja on endaga väga rahul. Loom ise näeb küll välja kui looduse äpardus, tundub, et tagajalad on kuidagi valesti sinna alla saanud ning seetõttu kõndimine päris otse välja ei tule. Tagajalgadele vaatamata on takin aastast 2005 Bhutani rahvusloom ning sellesarnast kuskil mujal bhutanlaste meelest looduses ei leidu.

Mõningate näitajate poolest (maa ja metsade pindala või inimeste ja autode arv) on Eesti aga Bhutaniga sarnane ja kodus oleku tunne tekib ka *kewadatsi*'t süües. Nime taga peituvad keedetud kartuli viilud kastmega, olgu, pisut juustusem on see kaste, aga puhas Eesti maitse!

Loomulikult ei piirdu Bhutan ainult Thimphu ja Pärliväljaga, kus iga kell kuumas vannis oleskleda

saab. Välja tuli ka, et Bhutan, mis ruutkilomeetrite järgi on väiksem kui Eesti, on tegelikult kümneid kordi suurem. Sõna otseses mõttes. Pärliväljal vannis ligunemisele pani punkti asjaolu, et Andrzej oli aeg tööle minna. Tema tööks on põhiliselt lääne inimestele mõeldud e-kooli (šedra) õpetlaste tõlkimine, aga ta tõlgib ka Gangteng rinpotše õpilaste jaoks – see on grupp lääne inimesi, kes on otsustanud budistliku traditsiooni järgi virgumisele intensiivsemalt läheneda ning viibib kolmeaastases eralduses.

Aeg-ajalt käivad rinpotše või *khenpo*'d (õpetlased) neid juhendamas ja õpetusi andmas. Kaardi peale vaadates asub ka see koht keset Bhutani, Kharshongis, Trongsa linna läheduses, ent sinna kohalesõitmine võttis aega päevi. Kujutage ette, kui Paidest Tartusse peaks kaks päeva reisima!

Pärast seitsmetunnist sõitu ei olnud me veel mitte kuskil. Kuna öö oli peaaegu käes, otsustas rinpotše, et parem on tema tuttavate juurde ööbima jääda. Öömajaks oli pooleldi valmis ehitatud võorastemaja, kus elektrit veel sees polnud ning läbi savikrohvitud pillirooseinte võis ilusti läbi vaadata, nagu me hommikul avastasime. See tähendab, et toatemperatuur oli üsna sarnane välisega. Väljas sadas aga laia lund. Siiski, meie kaks ekipaaži – rinpotše, meie, autojuhid ja mõned mungad – saime endale selles tohutus hoones igaüks endale eraldi toa koos küünla ja tekikuhjaga.

KOHAPEAL POLNUD KA SÜÜA, SELLE TÕI KOHALE KOHALIK, ÜTLEME, MAAVANEM, KAB. Gangteng Rinpotše on Bhutani kõige tähtsam ja kuulsam laama ning kas või peaminister jookseb jalad rakkude, et te-

da teenida saaks. Öhtu- või öösöögi kõrvale rääkis rinpotše lugusid oma reisidest, kuidas Ameerikas või Hiinas käituma peaks, et inimestele muljet avaldada. Näiteks Hiinas on parem, kui riided on puhtast brokaadist ja siidist, kulla ja karraga kaetud, muidu keegi lihtsalt ei usuks, et ta rinpotše on. Samuti tuleb kindlasti oma kuivatatud liha taskus hoida ja seda ainult nurga taga vargsi näsida. Hiinas midagi alla taimetoitluse virgumiseni ei vii. Läänes sellised võtted eriti ei tööta, seal tuleb rääkida meele olemusest.

Samuti tuli juttu tiigritest, seekordki sõitsime mitmest *tag gi yö sa'st* ehk “tiigri kohast” läbi. Tiigrit seekord näha ei õnnestunud, ent teema on Bhutanis alati päevakorras. Ka ajalehes oli kirjas, mitu inimest ja kodulooma tiiger eelmisel aastal kinni nabis. Jutu lõpetas rinpotše sellega,

Pärast seitsmetunnist sõitu ei olnud me veel mitte kuskil. Kuna öö oli peaaegu käes, otsustas rinpotše, et parem on tema tuttavate juurde ööbima jääda.

mis kummalisi kingitusi ta inimeste käest saanud on. Kõige veidramad asjad pärinevad tavaliselt Hiinast ja Taiwanilt ja nende tipus troonib kast kuivatatud kitsepeeniseid. Hiina kandis usutakse, et selliste asjade söömine suurendab igasuguseid vägesid ja võimeid.

HOMMIKUL JÕUDSIME TRONGSASSE, BHUTANI KUNAGISSE PEALINNA, kust Kharshongi olla veel kolm tundi autosõitu, kusjuures jalgsi pidavat viie tunniga kohale jõudma. Teeveered olid kaetud tohutute pääsusilmaväludega, nagu Eestis maikuus, aga tee ise oli kõige sügavam poriauk. Öösel oli ka rohkelt vihma ja lund sadanud, nii et pidime pidevalt auto kaalu vähendamiseks järjekordses

“tiigri kohas” autost välja ronima ja pori sees sumama. Isegi rinpotše pidi mudas ronima. Vale suunda ei saanud me väga lubada, kuna kõrval haigutas oksaristu täis kahminud suuga kuristik.

LÕPUKS OLIME KHARSHONGIS, maailma äärel. Sealne kloostrer näeb välja sadu aastaid vana, kuigi tegelikult on kõige rohkem kümneaastane, ent Bhutanis ehitatakse kõik asjad traditsioonilises, vanas stiilis, ka uus näeb välja nagu antiik. Kloostris elavad mõned mungad ning veel kaugemal, mäe teise külje peal, eralduses viibivad lääne inimesed – *tshampa*'d. Mõnel neist läheb päris hästi, mõnega on häda rohkem, kuna osale ei meeldi Bhutani söök ning eralduses viibimise põhitegevuseks on saanud endale lääne toidu hankimine. See tähendab seda, et iga kuu koostavad nad meelestu nimekirja ning keegi peab neile linnast umbes 600 euro eest lisatoitu tooma, oliiviõli, parimaid kohviube, Toblerone šokolaadi, želatiini, äädikat jne. Kõik on siin mitu korda kallim kui läänes!

Ma mõistan neid õige natuke, kuna ka minu kõht arvas ühel hetkel, et kolm korda päevas puhast riisi ta rohkem vastu võtta ei taha. See nimelt jäi lihtsalt kõhtu keerlema, kuna seal töötavad asjamehed ei suutnud enam otsustada, kas selle peaks ülemistesse või alumistesse osakondadesse paiskama. Samas pole see asi siiski nii hull, et ainult Toblerone dieedile üle minna.

Loomulikult pole Kharshongis elektrit. On paar imepikese päikesepaneeli abil laetavat lampi, mis öhtul mõne tunni vastu peavad. Toas on sama külm kui väljas, savikrohvi on paberi ja liimiga pisut kleepida püütud, et see täiega alla ei kukuks. Päris kindlalt võiks arvata, et vannis siin küll ei saa. Aga ei! Bhutanis on isegi kõige viimases mas maapraos väga mõnus vannis käimise traditsioon: tuleb teha suur lõke ja sinna sisse panna mõned ümarad kivid. Vaja on ka ühte puust küna, mida meil Eesti kodus on mitu, nende sees puhastatakse tavaliselt tapetud sigu.

Aga Bhutanis pannakse künasse vesi ja kõige lõpuks kuumad kivid, mis vee kas või hommikuni kuuma hoiavad. Rinpotše sai oma vannis esimesena ja juba hõikas meile, et ärgu me mitte proovigugi künasse kahekesi ronida. Tõsi, läheb kitsaks, kuna ühes ääres on vee all väga kuumad kivid. Valguseks on aga tähistaevas, küna ümber on seinad ja seal vahel pisut omapärane lõhn, midagi sellist, nagu oleks keegi pesu nädalaks likku unustanud ja nüüd sellega ringi vehkinud.

Kharshongis käik tipnes uue stuupa sissepühitsemisega, mille *khenpo* Karma Wangyal oli oma kulu ja kirjadega ehitada lasknud. Kokku tulid kõik ümberkaudsete mägede elanikud, tõenäoliselt oma parimad riided selga pannud ja nägid üsna rõõmsad välja. Muideks, vahepeal leidsin ühest raamatust ka Bhutani õnne mõõtmise meetoodika. Oma arvamust saab väljendada peamiselt kahes kategoorias – kas olen “väga õnnelik” või “vähem väga õnnelik”. Tuleb välja, et ametliku statistika järgi ei saa Bhutanis üldse õnnetu ollagi. ▶

KUIGI THIMPHU ON ÜSNA MOODNE LINNAKE, ON BHUTANIS KIRJAOSKAJAJAID ALLA 50% ning keskmine eluiga 60 aasta kandis. Väga piinlik lugu juhtub siis, kui meie, lääne inimesed, ka tiibeti keelt lugeda oskame ning seega tseremooniast osa võtta saame. Meid koheldakse siis paremini kui teisi, korralikke vandeid võtnud nunnasid ja munkasid. Tee tuuakse meile ette kuldse kaanega kruusis, samal ajal kui nunnad saavad oma tee ilma kaaneta plastmasskausis. Need nunnad on siin väga tähelepanuväärsed – Gangteng rinpotše on ainuke õpetaja Bhutanis, kes pakub nunnadele traditsioonilist üheksa-aastast haridust, mis tavaliselt saab osaks ainult munkadele.

Sõidu käigus astusime läbi veel suure fallosega kaunistatud restoranist – selles pole muidugi midagi imelikku, kuna Bhutanis peetakse fallost pika elu, rikkuse ja õnne sümboliks.

Jätkusid ka meie õhtusöögid rinpotšega, paistab, et talle kohe meeldib igasuguseid lugusid jutustada. Mina sain muuhulgas teada, mis on ööjaht. Ei jahita metsloomi, vaid hoopis tüdrukud jahivad poisse ja poisid tüdrukuid – Eesti muistse ehalkäimise karm versioon. Öeldakse, et Bhutani küldes tihti ei teata, kes isa on, kuna laps olla eostatud ööjahi käigus. Piisab ühest pilgust või üldse mitte millestki, et meeldivale tüdrukule või poisile külla hiilida. Kui vanematega ühes toas elatakse, siis pole võimalik ka küünalt süüdata, seega on võimalik, et öise külalise isik jääb hoopiski tuvastamata. Aga mis seal ikka, ööjaht on hirmus populaarne ja meeldib kõigile.

Varsti hakkasime Kharshongist Thimphu poole tagasi sõitma. Kuna tee viimane mudane ots oli nüüd rohkem ülesmäge, polnud sugugi kindel, kas isegi nelikveoga auto sealt läbi suudab pressida. Seega võtsime kaasa ühe traktori ja kümme munku, kes siis vajadusel appi lükkama saaks hüpata. Poole meetri paksune pori lendas ja ujus ning autojuhid ajas see mudaralli nii pöördesse, nad hakkasid juba keset päist päeva ööjahiga pihta. Viimane seisnes igale mööduvale tüdrukule millegi äreva hõikamises, nagu näiteks “Jee, beibe, äkki hüppaksid ka meie ägeda auto peale ja sõidutame sind alla külasse meiega kuumi asju tegema”. Samal ajal laulsid nad kaasa plaadi pealt tulevaid järjest kuumemaid hitte, nagu näiteks “I like to move it, move it”. Ega kohalikud tüdrukud ka suu peale kukkunud ole ja aasiapärasest tagasihoidlikkusest pole siin mitte jälgegi.

THIMPHUSSE TAGASI SÕITMA HAKATES SELGUS, ET BUSSIPILETID ON MITMEKS PÄEVAKS VÄLJA MÜÜDUD.

Läksime siis poodi India šokolaadi ostma ja poes kohtasime ei kedagi muud kui Andrzej sõpra lopön Namgyali. Tema on väga tähtis isik, kuna just tema tegi mulle Bhutani küllakutse. Täiesti juhuslikult oli ta segastel asjaoludel Trongssasse sattunud ning ei läinud kaua aega, kui olime ta põhjalikult ümber veennud, et sõita kõik koos autoga Thimphusse. Sellest tuli jällegi korralik turismireis, sest peatusime iga *drubtšu* ehk püha vee allika juures ja jõime sellest, mõned inimesed pesid seal ka oma pesu, mis pidi seepeale aasta aega puhas püsima ...

Ka tegime kolm ringi ümber Njelam dümo stuupa, see pidi Bhutani kõige ohtlikum kant olema, kus liikuvat ringi üks kolmest deemonist – Njelam dümo. Pärast stuupa ehitust on paik natuke rahulikumaks jäänud, ent ka praegu tuleb ette väga kummalisi surmasid ja juhtumeid, milles deemonitari käsi mängus olevat.

SÕIDU KÄIGUS ASTUSIME LÄBI VEEL SUURE FALLOSEGA KAUNISTATUD RESTORANIST – selles pole muidugi midagi imelikku, kuna Bhutanis peetakse fallost pika elu, rikkuse ja õnne sümboliks.

Tegelikult oli see restoran mõeldud välismaa turistidest rikkuritele, toit oli kümnes hõbepotis reas ja nendes polnud tšillipoegagi. Ma tean seda kõike sellepärast, et varsti läksid turistid minema ning meie asusime aplalt hõbepottide järelejäänud sisu – juustukreemiste kartulite ja muude hõrgutiste kallale.

Au sai meile osaks seetõttu, et lopön tundis restorani omanikku ning kui veel teada saadi, et Andrzej on Gangteng rinpotše enda isiklik tõlk, oleks meie poole peaaegu kummardusi tegema hakatud. Restoraniomanik kutsus meid steriilse laudlina tagant *bukari* ehk kohaliku bullerjanahju ümber istuma, kus sees mõnus tuli praksus.

Tavaturistide ilma tšillideta nähtud Bhutan on tegelikult üsna kummaline, kogu reis seisnebki nende steriilsete söögikohtade ja hotellide jadades, ma kahtlen, kas nad üldse seda teada saavad, kus ►

PLAYTIME IS BACK

LIIKUMISAEG ON KÄES

• ORIGINAALSED HÜBRIIDJALANOUD •

ALASKA

KEENFOOTWEAR.COM

• Maaletooja: MATKaSPORT OÜ • www.matkasport.ee •

REVEL

näiteks tee peal tiigrikohad on. Ja loomulikult jäävad neil ära neist kohtadest inspireeritud unenäod, milles mina olen korduvalt tiigritega kangelaslikult võidelnud, relvaks Tiibetist ostetud nüri plastmasspeaga nuga.

ENT BHUTANI KÕIGE KUULSAMAS PAIGAS, PARO TAKSANGIS EHK TIIGRIKOOPAS OLI MUL VEEL KÄIMATA.

Õnneks pidi rinpotše sekretär Ngawang just Paro lennujaama kolme kilo konfiskeeritud hõbedat välja ostma minema, möödaminnes viskasid nad meid ära. Tiigrikoobas on see koht, kuhu Tiibeti budismile aluse pannud Guru Rinpotše olevat 8. sajandil tiigri seljas lennanud ning oma raevukal, Dordže Drolö kujul inimestele teed virgumiseni näidanud. Vadžrajaana budismis lähevad käiku ka vihased ja raevukad vahendid – naeratused ja kaastundest alati ei piisa, egosse taklemisel tuleb osavalt selja tagant, kaelast kinni krahmata.

Tiigrikoobas asub hirmus kõrgel, öeldakse, et kiiresti ülesminekki võtab aega mitu tundi. Rikkad ja vanad pensionärturistid lähevad üles ponide ja eeslite seljas, aga isegi siis on veel vaja läbida lõpmatu, ponidele üle jõu käiv, üles ja alla kulgev trepirodu, et päris koopasse kohale jõuda. Meile tuli treppidel vastu mitu hingetut lääne varurit, kes suusakeppidel tuikudes ähkisid, et väga pikk maa enam polevat.

Meie ei piirdunud ainult Tiigrikoopaga. Tee peale jääb mitmeid väikseid templeid ja koopaid,

mis me korralikult läbi käisime. Tiigrikoobas on tegelikult väikeste templeite kompleks, mille juurde jõudmiseks tulebki kõigepealt ühe kalju pealt alla, jõe põhja laskuda ja siis jälle treppidest üles ronida.

MEILE SAI OSAKS AGA VÄGA KUMMALINE ILM. Tundus, et kohe hakkab midagi sadama, kogu kalju oli matunud paksu, venivasse uduvaipa, nii et koopast polnud isegi mitte kontuurivirvet aimata. Ühe hetkega kukkus aga kogu udu hääletult alla kuristikku ning meie ees oli kõige selgem, peaaegu päikeses särav kompleks. Aga ka see oli vaid silmapete – järgmisel hetkel hakkas eikuskilt, alt ülespoole lund sadama ning kõik mattus vettinud räitsakate loori taha.

Andrzej otsustas laskuda ka Tiigrikoopasse endasse, mis tundus mägironimisvarustusega üsna võimatu, ja ma eelistasin halades põgeneda, et mitte vaadata, kuidas ta sealt laskudes seitse meetrit sügavamale puruks kukub. Millegipärast tal see vastasseinast kinni hoides täiesti libedalt kivitlaskumine siiski õnnestus ja ta tõi reliikviaks mõned Tiigrikoopa kivid, mille võime nüüd eBay-s hingehinna eest müüki paisata ja elu lõpuni muretult lulli lüüa. Või pigem mitte.

Lumetorm muudkui jätkus, vaated kõrgelt laskuvale ja kuristikku sööstvale kosele olid rohkem kui dramaatilised. Meil oli aga aega vähe ning pidime enne pimedat sealt mäe otsast alla saama ja auto leidma, et Thimphusse tagasi jõuda. Tee blokeerisid viiskümmend esimest korda elus lund nägevat, kiljuvat ja hõiskavat Bangladeshi turisti ja poni. Ei, ponid siiski ei hõisanud, nemad pidid jälle tuhandendat korda alla kobima. Tegelikult oli ponidel lausa kehv tuju ning veel vähem oleks neile meeldinud, kui keegi neist mööda läheb. Isegi ajajad hoidusid sobivasse kaugusse, kuna loomad tahtsid pidevalt jalaga äsada.

MEIL OLI AGA VAJA ALLA SAADA PONIDEST KIIREMINI, seetõttu pidime löikama, mis tähendas püstloodseid laskumisi läbi libedate muda ja oksarägastike. Kuidagi see õnnestus ja poole tunni pärast olime parklas. Ma olen päris kindel, et püstitasime Tiigrikoopast laskumise maailmarekordi. Tihe lumesadu oli muutunud raskeks vihmamüüriks, meie varustuses polnud mitte ka peopesasuurust vettpidavat riidetükki. Soojakraade oli ehk paar alles jäänud ning autot polnud kuskilt võtta.

Seega jätkus meie vettinud laskumine läbi kohalike külade, päris Paro linnani oli veel kümme kilomeetrit. Poole tunni pärast, mil meie riided olid vähemalt sama märjad kui kõrval visklev mägiõgi, jõudsime suurema teeni, kus suutsime ühe takso kinni pidada. Jällegi kuuldes, et Andrzej on Gangteng rinpotše tõlk, maksime sõidu eest rohkem kui vähe. Kohe õnnestus meil ka teine auto Thimphusse saada ning õhtu lõppes Pärliväljal kuumas vannis.

Väljas möllas lumetorm ning aeg-ajalt lõhes-tasid ööpimedust kõuekärgatuste saatel sähvivad piksenooleid. ■

Konverents merel

Lisainfo ja broneerimine Viking Line'i
rühmaosakonna kaudu:
E-R kell 09.00–18.00
ryhmad@vikingline.ee
või tel 666 3944

NGLI

www.vikingline.ee

Tekst ANNEKREET HEINLOO

Lipp lipi peal, lapp Lapimaal

Soome põhjaosana tuntud Lapimaa haarab tegelikult enda alla ka Põhja-Rootsi, Põhja-Norra ja osa Koola poolsaarest Venemaal. Soomes võtab ta suisa kolmandiku riigist ehk 99 000 km² suuruse maalahmaka, kus elanikke kõigest 185 000. Lapimaa on koduks saami rahvastele, kelle põdrakasvatusele, kelgukoortele ning kullapesule ongi rajatud tänane turism, kirjutab vahepeal pool-kohalikuks saanud Annekreet Heinloo.

Finnish Tourist Board

Muidugi on Lapimaa suurim vaatamisväärsus Rovaniemi külje alla polaarjoonele rajatud jõuluvana küla. Jõuluvana vastuvõturuumides ning postkontoris tegutseb mitukümmend päkapikku, kelle ülesandeks on külalistega tegelemine ning kirjavahetuse organiseerimine. Kõik siit väljuvad kirjad saavad peale eritempli ning eriti vahva on üllatada oma sõpru ja sugulasi Napapiirilt saadetud jõulukaartidega – need võid spetsiaalsesse postkasti panna kas või suvel, kohale tulevad ikka jõuludeks.

ENNE VANAHÄRRAGA KOHTUMIST saavad eevil külastajad heita pilgu pühadetööstuse seljatagusele: kuidas siis ikkagi jõuab jõuluvana külastada ühe ööpäeva jooksul kogu maailma lapsi? Milliseid vahendeid või tööriistu on vaja kingituste korstna kaudu tuppa toimetamiseks? Kas päkapikud on jõuluvana lapsed? Kui lõpuks jõuab kätte aeg avada võlutoa uks ning astuda pika valge habemega mehe ette, on enamik lapsi täielikus jõulululumuses. Ning paljudki täiskasvanud lahkuvad, hämmeldus näos – jõuluvana on ikkagi päris?!

Kohtumine jõuluvanaga ei ole sugugi ainus kõrghetk, mida reisil põhjapolaarjoonele kogeda. Lapimaa pakub ridamisi põnevaid ajaveetmise võimalusi, ekskursioone mootorsaaniide, koera- ja pödrarakenditega. Mootorsaan on talvel üks põhilisi liiklusvahendeid – kiire, mugav ja käepärane. Ainuüksi kelgule ronimine ning vaikselt metsa vahel popsimine on suur elamus neile, kes varem seda imemasinat proovinud pole. Sõita saab üksinda või kahekesi, lapsed pannakse istuma järelveetavale kelgule. Kogu Rovaniemi ümborus on täis hästi hooldatud mootorsaaniiradasiid, millel sõitmine on algajatele suisa lust.

SAANIGA SAAB SÕITA KÜLLA PÕHJAPÖDRAFARMI, kus uhkes saami kostüümis perepea oma valdusi tutvustab. Need farmid kuuluvad alati saami päritolu peredele, kes tegelevadki kogu aasta põdrakasvatusega. Kuigi põdrad on metsloomad ning liiguvad tundras vabalt ringi, on nad kõik märgistatud omaniku tähisega ning kaks korda aastas käiakse neid loendamaks – kokku olla Soomes umbes 200 000 põhjapõtra, kuid kunagi ei ole viisakas küsida ühelt farmerilt, mitu looma talle kuulub. Iga põder on reaalne varandus, seega võrdub see saamidele küsimusega, kui palju sa palka saad. Vastuseks tavaliselt muheletakse ja viiakse jutt viisakalt teisele teemale.

Lisaks ringkäigule kuulub farmikülastuse juurde muidugi ka sõit pödrarakendiga. Saan mahutab kaks inimest ning sõitjad pakitakse mõnusalt tekkide või nahkade vahele. Põdrad liiguvad üksteise järel rivis, lumises metsas valitseb paks vaikus ning kuljused rakmetel tilisevad.

Selles vaikselt läbi lume rühkivas rongkäigus on mingi imepärase põhjamaine romantika. Lõpetuseks saad mälestuseks kaasa põhjapödrarajuhiloa. ▶

Saunaga on Soomes nagu on. Ei tasu üllatuda, kui sind ootab mootorsaanisafari järel saun juba bussis.

See ei ole Rudolf, aga jõuluvana on päris seesama õige jõuluvana. Üks ja ainus.

JÄRGMINE VAHVA KOHT, KUHU KINDLASTI MINNA TASUB, ON KELGUKOERTE FARM, mis erinevalt eelmisest on üksjagu lärmakas koht. Koerad, kes on evelil peatselt jooksmata pääsemisest, klähivad ootusärevuses ning püherdavad õnnelikult lumes.

Kui võõrale silmale tundub esmapilgul, et kõik need nunnud karvikud on ühte nägu, siis tegelikult on igal loomal oma nimi, iseloom ja ülesanne. Kasvataja tunneb neid nagu oma viit sõrme ning teab täpselt, kes milleks suuteline on ja milliseid koeri ei tasu kunagi sama rakendi ette panna. Igal kelgul on oma juhtkoer, kiiruse arendajad ja jõumehed. Tähtis on, et need mitukümmend jalapaari toimiks ühe organismina!

Kogu karja kõige auväärsemal positsioonil on alati esimese kelgu juhtkoer, omaniku hindamatu väärtusega partner ja logistik. Juhtkoerad on treenitud nii, et nad leiavad kodutee ka kõige hullemate ilmaoludega ja ükskõik kustkohast. Väidetavalt juhtkoeraks sünnitakse, igauks selleks ei saagi.

Ühe kelguga sõidab kaks inimest, üks istub sees ning teine seisab selle taga püsti. Paljudele võib tulla ootamatuna, et koerarakend liigub edasi päris kiiresti ning saani juhtimisega võib lumisel metsarajal olla omajagu tegemist. Seisjal tuleb aidata saanil kurve võtta ja tõugata hoogu juurde, kui sõidetakse mäkke, nii et ka inimene peab andma oma panuse koerarakendi edukasse toimimisse. Alati võib kohti omavahel vahetada, nii et kõik saavad proovida, mis tunne on kelgukoeri juhtida.

Külastajatele pakutakse nii lühemaid proovisõite kui pikemaid paaritunniseid matku, mille käigus tehakse peatus metsaonnist, et pisut kuuma jooki nautida. Kelgukoertega saab teha ka paari- ja kolmepäevaseid tundraretki, mille käigus metsamajakesse ööbima jäädakse, ning eriti ekstreemne on nädalane ekspeditsioon metsikusse loodusesse, eemale tsivilisatsioonist! ▶

3200 CARVED TURNS,
250 POWDER RUNS,
28 GROOMER DAYS,
9 SUNBURNS,
1 SKI

www.extreme.ee

Photo © Blake Jergensen

PREMIUM TECHNOLOGY FOR INTENSE ENJOYMENT

ELECTRA PRO SI 110

TEMPTATION 78

Temptation uus ja revolutsiooniline spetsiaalselt naistele disainitud mäesuuskade põlvkond. Need *All-mountain* tüüpi suusad sobivad suusatamiseks igal nõlval ja erinevates lumeoludes. Mudeli unikaalne ning orgaaniline *Rocker/Amptek* profiil tõstab suusatamisnaudingut uuele tasemele. Temptation on mõeldud naistele, kes tahavad kõike ja kompromissitult.

• EXTREME SPORT TALLINN: Solarise Keskus, Estonia pst 9, tel 677 8388; • Rocca al Mare Kaubanduskeskus, Paldiski mnt 102, tel 665 9130; • Regati maja, Merivälja tee 1, tel 606 2202; • EXTREME SPORT TARTU: Forceliuse Ärikeskus, Tähe 98, tel 736 6100

Finnish Tourist Board

VEEL ÜKS OSA LAPIMAA LOODUSE PAKUTAVATEST IMEDEST ON VIRMAISED, ladinakeelse nimega *aurora borealis*. Atmosfääri kõrgemates kihtides esineva optilise nähtuse põhjustajaks on päiksetuulte kokkupõrked Maa atmosfääri osakesetega. Tulemuseks on uskumatuna näiv värviline valgusemärg pimedas põhjataevas. Nagu kõlab

üks kohalik ütlemine: kui näed virmaliste tantsu algamas, ära kunagi jookse tuppa sõpru kutsuma või jopet võtma, sest kui sa tagasi jõuad, on kõige ilusam osa just läbi saanud.

Virmaliste vaatluseks korraldatakse soovijatele õhtusi mootorsaanisõite, sest linnatuledest eemal avaneb tumemustale tähistaevale miljonite täheteemantidega tikitud vaatepilt. Isegi kui õnn veab alt ning virmalised jäävad nägemata, valdab pikksilmaga pimeduses tähti piiludes miski eriline sõnulsetamatu erutus.

LISAKS NIMETATUD TEGEVUSTELE saab proovida jääkalastust, külastada jäähotelli, minna lumeräätSAMATKALE või käia Rovaniemis asuvas saami kultuuri muuseumis Arktikum. Kes otsib tõelist seiklust ja adrenaliini, siis nendele on Lapimaal varuks mitmepäevased elamusreisid mootorsaanidega Põhja-Jäämere ääre, Ida-Lapimaa rabadesse, Venemaale Karjalasse või Abisko kõrgmäestikku Rootsisis. Need on retked kolgastesse, kus elavad vaid üksikud kohalikud metsamehed ja põdrakasvatajad, kus metsaonnides kõeb õhtul saun ja puupliidil valmib söök. Selline üsna lihtne ja maalähedane ongi tegelikult päris ehe ja igapäevane Lapimaa. ■

Hooaegadest

Talveturismi hooaeg kestab Põhja-Soomes detsembrist aprilli alguseni. Detsembriviimased ja jaanuari esimesed nädalad on kõrgeriik, kus Rovaniemi ja kõik suusakeskused on täielikult ülerahvastatud. Kui hirmsat soovi just niisugusel vahemikul reisile minna pole, tasub seda aega pigem vältida, sest kõrghooajal on ka hotellide ja teenuste hinnad mitmekordsed. Kõige mõnusam aeg on Lapimaal märtsi lõpp ja aprilli algus. Siis on päevad pikemad ning varakevadine päike sillerdab lumel. Samas on lootus virmalisi näha kevadel väiksem, sest selged ja karged ööd on harvemad.

Jõuluvanale saab külla minna ka suvel, samamoodi on avatud ka põdraning koerafarmid. Mootorsaanid siiski rattaid alla ei kasvata, aga nende asemel saavad soovijaid teha ATV-retki. Kõige populaarsemad on suvised raftinguretked Lapimaa kärestikulistel jõgedel.

Finnish Tourist Board

Jõuluvana päris elu

Kas teadsite, et kõik noored jõuluvad peavad tegutsemisloa saamiseks läbima vastava õppetsükli Rovaniemi Ülikoolis? Tudeeritakse keeli, psühholoogiat, näitlejameisterlikkust ning palju muud, mida selle ametiposti pidamiseks tarvis on. Koolipingist ei pääse ka tulevased päkapikud, kellel tuleb tööle hakkamiseks läbida päkapikukool.

Legendi kohaselt on jõuluvana päris kodu Ida-Lapimaal Korvatunturis. Sinna pageb vana siis, kui tihe tööpäev polaarjoonel asuvas kontoris läbi saab. Korvatunturis ootab teda jõulumoor, kelle juures veel mõned aastad tagasi külastajadki käia said. Hiljuti pühadekangelaste päris kodu siiski suleti, privaatsuse huvides.

Muuseas, uskuge või mitte, aga jõuluvana ja jõulumoor ongi päriselus omavahel abielus!

Koerakasvataja kaugel põhjas

Ilmselt toimib põhjapooluse magnetväli ka inimeste puhul, sest Lapimaa eksotika on meelitanud sinna hulgaliselt võõramaalasi. Nii pole mingi ime kohata oma igapäevatoimetusi tegevaid prantsus-, itaalia- või hispaaniakeelseid perekondi. Lõuna-Aafrikas üles kasvanud hollandlane Valentijn (soomlastele Vallu) pole kunagi oma elus masinate ja elektroonikaga hästi läbi saanud. Lugu sellest, kuidas ta lõunapooluselt põhjapoolusele elama kolis, venelannaga abielus ning tagatipuks veel kelgukoeri kasvatama hakkas, tuleb küll tema enda käest kuulda, kui satute Rovaniemi lähisteles Pohtimoses koerarendiretkele. Vallu on suur fotograafihuviline ja nii kannavad paljud tema koerad selliseid naljakaid nimesid nagu Leica, Minolta, Nikon jne.

Uniquelapland

Uniquelapland

Alustage oma jõuluseiklust EOS-iga

EOS 600D

EOS 600D kaameraga saate siseneda fotokunsti imelisse maailma. Kasutage selle sensatsioonilist pildikvaliteeti ja laialdast, enam kui 60 objektiivi sisaldavat valikut tõelise jõulumaagia jäädvustamiseks. Canon soovib teile jõuludeks rohkelt inspiratsiooni ja unustamatuid hetki.

Canon
OFFICIAL SPONSOR

Tekst ja pildid **TIIA PUUSTUSMAA**

Puhkus nunnakloostris

Kui otsid puhkust tavapäraestest turismimarsruutidest eemal või vajad keskkonda, mis soosiks enesese ja maailma olemusse süüvimist, siis on üks võimalus proovida elu nunnakloostris. Just seda Tiia Puustusmaa tegi ja võttis ka pere kaasa.

Tee kloostri oli pikk ja käänuline, viis meid aina kõrgemale ja kõrgemale. Taevatrepp – just selline võrdlus turgatas pähe, kui õõtsudes aina ohtlikumaid kurve võtsime, ümberringi kuldkollased aasad, siin-seal kõhetud kitsed näsimas peaaegu olematut rohtu. Ühtäkki tõi mind taas maapinnale järsk pidurdus. Neljapealine minibussi seltskond kaldus hooga meetrijagu ettepoole ja mu pilk tabas keset kitsast asfaltteed potsakat punnis silmadega kilpkonna. Ta oli veidi vähem ehmunud kui meie ja see lohutas mind. Vennike jätkas oma päevatööd – tee ületamist, meie aga oma reisi sihtpunkti, Anatoli-Agia Püha Elkäija nunnakloostri otsimist.

Neljapealine minibussi seltskond kaldus hooga meetrijagu ettepoole ja mu pilk tabas keset kitsast asfaltteed potsakat punnis silmadega kilpkonna.

SISETUNNE ÜTLES, ET OLEME ÕIGEL TEEL, JA OOTUS-ÄREVUS MINUS ÜHA KASVAS. Ma ei olnud kunagi monastilist eluviisi harrastanud. Ometi olin sisetunnet kutset selleks varemgi tundnud. Igasugune kloostrikülastus liigutab hinge. Ikka arvatakse või loodetakse, et kloostris veedetud aeg muudab midagi inimese elus ja tõekspidamistes. Ikka loodetakse saada hingekosutust, leida aega sisekaemuseks ja mõista paremini vaimulike eluviisi.

Olen sügaval nõukaajal lapseohtu plikana Petseri mungakloostri palju aega veetnud. Toonased meeliliigutavad momendid, mis pärinevad pikka-

dest liturgiatest, jalutuskäikudest kloostri perfektelt rohitud roosipeenarde vahel ja süngepoolsetest pikkade habemetega munkadest, kes kunagi ei naeratanud, on eri aegadel ikka ja jälle kangastunud. Sellest ajast on minus säilinud soov vaimuliku askeesi praktiseerivate inimeste elu seestpoolt kaeda. Tahtsin kogeda just igapäevarutiini, sest nagu teada, pole kloostrite asukate ülesanne üksnes inimeste ja ühiskonna eest palvetamine.

Ajast aega on seal võõrustatud ka tavalist päevatööd tegevaid inimesi, need on olnud tööandjaks, teoloogilise uurimistöö keskuseks, palverännakute siht- ja peatuspaikadeks. Olen nõus õigeusu kiriku arvamusel, et kõik kloostrielanikud on kutsutud siia ilma monastilist elu elama. Ja seda, kas sina võiksid olla kutsutu, saad teada alles kloostrimüsteeriumidesse sisenedes. Muide, religioosuses ei tähenda müsteerium mitte üksnes varjatud olemist, vaid ka avalikuks tegemist. Ja see, mida õnnestub näha või mõista, sõltub paljuski vaatajast.

Pilvepiirini jäid mõned tuhanded meetrid, olime kõvasti üle 1000 meetri merepinnast Ossa mäel. Ühel hetkel tee siiski lõppes ning leidsime end mustaks võõbatud väravate tagant. Juudi prohvetile pühendatud kloostrikompleksi ees teadustas GPS: “Oled jõudnud sihtpunkti.”

VEIDI ARGLIKULT KÖLISTASIN PEAVÄRAVA KÕRVAL KELLUKEST ning arutasin mõttes, kuidas end tutvustada, et pikka juttu vältida. Siis ma veel ei teadnud, et uksele ilmunud sooja pilgu ja südamliku naeratusel Theodikti (Kreekas pühitsetud nunnade eesnime ette lisandub “Theo”, kreeka keeles tähendab *theosis* jumalikustumist) oligi kloostri igu-
menja isiklikult, kes mind kohe nimepidi tervitas.

Ta ei oodanud mingeid pikki kõnesid ega selgitusi – miks ma siin olen ja mitu e-kirja me vahetanud olime. Mind oodati! Südantsoojendav tunne oli seda suurem, et sealsamas kõrval tervitas meid selges eesti keeles noviits Sofia, kes oli seitse kuud tagasi Eestist Jumala kutsel lahkunud ja praegugi kloostrielu elab. Ma naeratasin tahtmatult. Mäletan siiani seda hetkeastingut – äratundmine. See on tunne, kui tead, et oled õiges kohas ja sinu ümber on õiged inimesed.

Sofia oli muuseas mõnusalt maine ka. Ta oli jutukas ning leidsime kiiresti ühise keele. Eesti väiksust arvesse võttes avastasime mitmeid ühiseid tuttavaidki. Sofia andis hea ülevaate kloostri ajaloost (teada on, et kloostri vanale peahoonele pani aastal 1550 aluse Püha Damianus) ning tegevusest. Kiire ülevaade järgmiste päevade ajakavast ja juba ta juhataski meile kätte toad kloostri külalistekorpuses vaatega mäenõlvale, mille varjust paistsid Larissa tuled. Toad olid just sellised askeetlikud mungakongid, nagu olin lootnud.

Sofia teatas, et vespid (õhtupalvused) algavad igal õhtul kell viis, hommikuteenistused pool kuus. Hommikustele palvustele jõudmises ma väga kindel polnud, kuna olen nii-öelda ööloom, kuid selle mure lahendas uus teave, et seoses ▶

Ristija Johannese martüüriumi mälestuspäevaga oli kloostriisse oodata ligi 2000 külalist ja tööd oli enne seda liiga palju. Niisiis jäeti hommikuliturgid selleks ajaks ära.

POSITIIVSE ENERGIAGA LAETUD TÖÖPÄEVAD ÕBLUKSE NOVIITSI NATAŠA JUHENDAMISEL, kes oli pühasse paika tulnud umbes aasta eest Venemaalt, täitsid mind seletamatu rõõmuga. Päevade rutiinil oli imeline kandev ja edasiviiv jõud. Igal hommikul

Mitmele nõtkel varre otsas kiikuvale tomatile oli ristimärk peale joonistatud. Mõtlesin alguses, et see on saagi õnnistamiseks.

pool üheksa sõime värskest heast-paremast kraamist hommikueinet: nunnade omavalmistatud kõige paremat kitsepiimajogurtit, mida ma eales söönud olin, fetajuustu, oliive, lõhnavaid tomateid, ürte! Mida sa hing veel ihkad!

Sellele järgnes enne palavat keskpäeva umbes kaks ja pool töötundi juurvilja- ja ürdiaias. Oh, kui te vaid teaks millise hoole ja jumaliku armastusega loodud jamieoliverilik aed see oli! Kui mitut sorti tomateid! Millised pontsakad suvikõrvitsad ja

baklažaanid! Mitmele nõtkel varre otsas kiikuvale tomatile oli ristimärk peale joonistatud. Mõtlesin alguses, et see on saagi õnnistamiseks. Alles hiljem sõandasin Natašalt pärida ja sain vastuseks, et ristidega viljad olid seemnete jaoks välja valitud. Kõiki saadusi aiast või peenralapilt kasutati kloostri rahva enda tarbeks toidulaual või pandi kogu too mahe krempel purki-karpi ja kloostripoes müüki. Positiivselt üllatas seegi, et nunnad käivad kohalikel ökolaatadel oma tooteid müümas.

SAIN TEADA, ET IGALE VALDKONNALE SELLES MAHEPÕLLUNDUST VILJELEVAS KLOOSTRIS ON MÄÄRATUD VASTUTAV ISIK. Kes tegeleb aiasaaduste ja peenarde korrashoiuga, kes talitab mitmepäise kitsekarjaga ning lüpsab loomad, kes karjatab jäneseid, kes toimetab meiereis, kes trimmerdab, kes valmistab ühiseks lõunasöögiks toitu. Struktuur toimis kui kellavärk ja iga nunn armastas oma tegevust – seda oli silmadest näha.

Kui kloostriülem Theodiktiga ühel augustipäikesest palaval sumiseval pärastlõunal avameelselt ja vahetult maailma asju arutasime, pani ta südamele, et inimesed võiks rohkem oma Jumalalt saadud andeid jagada. Kas pole üllas ja samas lihtne?! Seda, mida sa hästi oskad – arenda seda ja õpeta teistelegi. Niisamuti nentis ta, et kloostri tuluks ei pea pühak olema. Inimesed kardavad ja võorastavad sageli asjatult paiku, mis tegelikult ►

Optio WG-1

SEIKLEMISKINDEL KOMPAKTKAAMERA

TALVEMÕNUDE JÄÄDVUSTAMISEKS VAJAD VASTUPIDAVAT APARAATI, MIS EI KARDA KÜLMA, MÄRGA EGA PÕRUTUSI!

Just selline on **Pentax Optio WG-1** – seiklejahingega kaamera laseb Sul karmides tingimustes muretult talvemõnusi nautida ja jäädvustab kõik meeldejäädavad hetked foto või HD videona.

- 14 megapiksli sensor • 5x optiline suum • 2,7" LCD • HD video • HDMI väljund
- Tolmukindel 163 g korpus • Veekindel kuni 10 m • Muljumiskindel kuni 100 kg
- Küljumiskindel kuni -10° C • Kukkumiskindel kuni 1,5 m • Metallist karabiin

Soodushind **249€** (279€)
GPS vastuvõtjaga **299€** (349€)
Soodushinnad kehtivad kuni 31.12.2011

Spetsiaalses **Winter Kit** komplektis on lisaks kaamerale neopreenkott, 4GB SD mälukaart ja ministatiiv!

Soodushind **259€** (299€)
GPS vastuvõtjaga **309€** (359€)

Vaata meid ► [facebook.com/pentax.eesti](https://www.facebook.com/pentax.eesti)

Uuri lisa WWW.PHOTOPOINT.EE veebipoest

Tasuta infotelefon **800 FOTO** (800 3686) Kaameratega kaasa **TASUTA** 50-e 10x15 digipildi ilmutus, PhotoExpress CD ja +1GB snap.ee lisaruum!

**PHOTOPOINT
ÜLEMISTE KESKUS**
Tallinn, Suur-Sõjamäe 4
Avatud E-P 10-21

**PHOTOPOINT
KRISTINE KESKUS**
Tallinn, Endla 45
Avatud E-P 10-21

**PHOTOPOINT
PÄRNU MNT**
Tallinn, Pärnu mnt 139
Avatud E-R 10-20, L 10-18

**PHOTOPOINT
ROCCA AL MARE**
Tallinn, Paldiski mnt 102
Avatud E-P 10-21

**PHOTOPOINT
TARTU KAUBAMAJA**
Tartu, Riia 1
Avatud E-L 9-21, P 10-19

**PHOTOPOINT
LÕUNAKESKUS**
Tartu, Ringtee 75
Avatud E-P 10-21

**PHOTOPOINT
EEDEN**
Tartu, Kalda tee 1c
Avatud E-P 9-21

on siin maises ilmas just ligimesearmastaja aitamiseks. Kloostril on arvestatav ühiskonda kindlustav funktsioon.

Ühised lõunapalvused peetud, maitstes tavaliselt taimne toit imehää. Kloostri rahvas ise liha ei söönud, ent poes müüs oma pudulojaste liha küll. Muu hulgas müüdi seal ka oma mett, seepe, punutud palvekeesid, viirukit jms. Tõeline isemajandus! Siinkohal räägin aga ära loo viimasel öhtul aset leidnud hiilgava kokanduskursuse kohta.

Nimelt otsustasime, et lahkumisöhtul (sinna maani olime kloostriasukatele lojaalsetena samuti lihast loobunud) proovime ära kloostri müüride vahel kasvanud talle ribi ning teeme kogukama

Ühised lõunapalvused peetud, maitstes tavaliselt taimne toit imehää. Kloostri rahvas ise liha ei söönud, ent kloostripoes müüs oma pudulojaste liha küll.

öhtusöögi. Kuna külalisteköögis ei lubatud liha grillida, plaanisime päikeseloojangul grilliöhtu kloostri vahetus läheduses läbi viia. Kullakarva päike langes kiiresti ja meie eest hoolitsev haldjake, nooruke noviits Nataša muutus murelikuks – kuidas me pimedas seal metsaserval kokkame?!

Niisiis kiirustas ta iguumenjalt Theodiktilt isiklikult luba küsima, et me võiksime kloostri kööki kasutada, mis päädis sellega, et meid juhutati nunnade delegatsiooni saatel kõrgetasemeliselt varustatud ruumi, kus olid terastööpinnad, ahjud, võimsad pliidid, kokaraamatuid virnade viisi – ja lambaprae valmistas meile ehtsaid telekoka võtteid kasutades ning oma tegevust silmanähtavalt nauti-

des peanunn ise! Ürdid ja mesi, sibulad, küüslauk ja oliiviõli, piment ning kirikuvein kõik ühele pannile ja tulele podisema. Hörk roog haudus umbes 40 minutit. Peakokk ise mõistagi loobus lihast ja pakutud klaasist punaveinist, kuid meie jaoks oli sellel toidul teistmoodi tähendus.

KLOOSTRIKELLADE MAHE HELIN KUTSUS VESPRILE.

Selleks vahetasin alati riided, sest kirikusse tööriietes ei minda. Jumalateenistus erines vene õigeuskirikute teenistusest ja kirikulaul kõlas iseäranis sulnil, ütleksin suisa uinutavalt. Vahalõhnalised kirikuküünlad ning viirukisuits andsid lisapanuse ja nii ma esimestel kordadel tajusingi, et hõljun pooluimasena oma mõtetega kusagil pilvedes. “Arkasin” eestikeelse palve peale. Iguumenja oli Eesti külalistele mõeldes palunud Sofial ka meie keeles palveid lugeda. Milline au ja tähelepanelikkus! Seda ülimalt hoolivust, kohalolekut kõikide poolt, tajusin nende päevade ajal kõikjal.

Mõistagi kogeb iga inimene pakutavat läbi oma prisma, mida on mõjutanud kogemused, väärtushinnangud, ettevalmistus. Meie pisike reisi-punkt võttis kloostri külastust kogemus- ja vaatlusreisina. Ei mingeid olulisi ajaplaane. Lihtsalt kulgumine. Hetked. Emotsioonid. Mõtisklused.

Jäin kloostris ja pärast sedagi ikka selleks, kes olen olnud. Mõtestasin ehk rohkem oma seniseid tegemisi, kuulasin süvenenult tsikaadide sirinat (kreeklased peavad neid muide sõnumitoojaks) ja jälgisin mutukate lendu. Vaatasin vagade naiste põhjatutesse silmadesse ja imetlesin nende enesekindlust.

Lausa uskumatuna võib tunduda tõsiasi, et lahkumise eelöhtul laulis rahvusvaheline nunnakoor meile eesti keeles Rene Espere “Arkamise aega”. Meeleliigutus oli võimas. ■

Külasta kreeka nunnasid Saaremaal

2009. aasta juunis saabusid Tallinna ja kogu Eesti metropoliidi Stefanuse kutsel ja õnnistusel Kreekast Saaremaale sama kloostri kolm üksiklast (nunna), tuues endaga kaasa kõrbeisade kujundatud ja õigeusu kiriku kaanonitele vastava monastilise eluviisi. Ajutiseks elupaigaks sai neile väike köstrimaja Öörikul, Saaremaa kirdeosas. Käisin sealgi öde Theofilil külas ning sain teada, et EAÖK on andnud skiitale 35 ha maad ning restaureerimist vajavad hooned Reomäe Püha Apostel Andrease kirikukompleksis Pihntla vallas. Selle aasta juunis algasidki tööd Reomäe skiita peahoone ehitamiseks, mis Jumala armu ja lahkete annetajate abiga loodetakse valmis saada 2012. aasta maikuuks.

Ettevõtlik öde Theofili jutustas särasilmil, kuidas ka Eestimaal tahetakse sama maitsvaid jogurteid ja värskaid juuste valmistama hakata nagu emakloostris Kreekamaal. Loodan väga, et see idee teoks saab, sest minul jookseb suu juba vett.

Kui sinu oskused ja tarkus ei taha enam vaka all seista, siis mine Reomäele ning aita ellu ärgata sellel mahepõllundust viljeleval kogukonnal. Kui sinu kukrud on piisavalt täidetud ning soovid maist vara jagada, siis Püha Eelkäija Skiita Öörikul arvelduskonto on 221048993440.

estravel

Naudi elu kruisilaeval!

Tellimine: tel 626 6266

estravel@estravel.ee

www.estravel.ee

Suurepärane puhkus romantilistel kruisilaevadel

Lääne Kariibi kruis
laeval Jewel of the Seas

Hind alates **248 €/reisija** (5 päeva).

Alaska kruis
laeval Radiance of the Seas

Hind alates **630 €/reisija** (8 päeva).

Vahemere kruis
laeval Celebrity Equinox

Hind alates **1233 €/reisija** (11 päeva).

Aasia kruis
laeval Celebrity Millennium

Hind alates **1295 €/reisija** (15 päeva).

Hinnas sisaldub: kruis ülaltoodud marsruudil ühele reisijale 2-inimese kajutis, toitlustamine laevas kogu kruisi jooksul, lai valik vaba aja veetmise võimalusi laeva pardal, jootrahad, sadamamaksud, kütuse lisatasud. **Hinnas ei sisaldu:** lennud kruisi alguskohta ja tagasi, ekskursioonid kruisi toimumise ajal, reisikindlustus, vajadusel viisateenus, reserveerimistasu.

Kanaari saari kutsutakse õnnelike inimeste saarteks ja pole ka ime – seitse suuremat ja kuus pisemat paiknevad Floridaga samal laiuskraadil, kliima on seal alati “kevadine” ning lisaks esmajoones tuntud randadele ja säravale ööelule leiab eestimaalasele soodsast sihtkohast ka vaikseid rannasoppe ning imelist loodust. Siin väike saarte välimäär aja.

Tekst **JÜRI TOOMEL**
Pildid **PROMOTUR TURISMO CANARIAS, S.A.**

Päikeselised Kanaarid

Juba Homeros kirjutas saartest, kus pole iial talve. Neist kõige populaarsemad – Tenerife, Gran Canaria, Lanzarote ja Fuerteventura – on aastakümneid ligi meelitanud nii britte kui skandinaavlasti, aga ka eestlasti, ning mitte põhjuseta, kõik me otsime ju valgust ja selle püha allikat Päikest.

Kanaaride trumbiks on kindel päike ja üldine mõnus puhkuseõhkkond noortele ja vanadele. Tu-

rismitaristu on hästi arenenud, kehtib euro, teenindus on hea ja hispaania keeletagi saab suurepäraselt hakkama. Ning pole sellestki suurt probleemi, et puhkajate arv ületab kohalike arvu viis korda.

Puhkus Kanaaridel on enamasti sügavalt rannakeskne, kuid harrastusvõimalusi on rohkesti ja saarte loodus ainulaadne – Hispaania kümnest looduspargist asetsevad tervelt neli just Kanaari saartel. ►

Gran Canarial on parim rand

Gran Canaria saar asub vaid mõne lennutunni kaugusel Euroopast ning kogu aasta saabub tellimislennukeid ja päikesehimalisi puhkajaid ühtlase vooluna. Saarterühma suuruselt kolmas on oma hüüdnime "väike manner" saanud tänu mitmekülsele maastikule. Kõrgeim punkt El Pico de las Nieves, Lumetipp, asub 2000 meetrit merepinna, aga vaid sellest 40 kilomeetri kaugusel Las Canterase rannal võib end juba praadida kuuma päikese käes. Samal saarel leiab nii väarikat männimetsa kui Maspalomase sihvakaid palme.

Kuurorte ja puhkekülasid, mille vahel valida, on Gran Canarial rohkelt – lastega pered suunduvad Bahía Feliz, kus asuvad suurimad basseinid ning eraldi lastebasseinid, mille vesi soojendatakse detsembrist märtsini 20 kraadini. Kaugele ei jää mänguväljakud ja madal rand ka pisiperele. Vaid seitsme kilomeetri kaugusel Bahía Felizist asub lõbuhimuliste paradiis Playa del Inglés – Hispaania suurimaid ja elavamaid turismikeskuseid. Edu põhjuseks ennekõike suurepärase asukoht Maspalomase düünide kõrval ning kõigi Kanaari saarte parim liivarand.

Õelu Playa del Inglés on tõeliselt mitmekesine. Pidutsejad ja nautlejad võivad valida pubide, ööklubide, muusikabaaride, flamenkorestoranide ja jatsuklubide vahel; mängupõrgud, ostukeskused, laadad-turud ja muud raharöövliid veel pealekauba.

Gran Canaria kõige päikesekindlam paik on Puerto Rico, mille kaarja lahe rüppe peitunud liivaranna ümber kerkinud elava puhkeküla ehitised ronivad piki mäekülgi üles. Paljudest hotellidest avaneb võrratu vaade alla lahele. Suur kõrguste vahe võib puhkajale olla aga nii rõõmuks kui takistuseks: mäekülgedele ehitatud lugematuid treppe pidi pääseb kiirelt hotellist liivaranda ja tagasi, kuid väikestele lastele võib ronimine olla väsitav ja lapsevankriga liikudes tuleb tihti üsna suuri ringe teha.

Atmosfäär on Puerto Ricos üsna rahvusvaheline. Väikelaevasadama tavernides käib lisaks puhkajatele ka pikamaapurjetajaid ja saareelanikke. Restorane, baare ja diskosid on arvukalt, nagu ka poodlemisvõimalusi, ning Las Palmasesse pääseb uut kiirteed mööda vähem kui tunniga.

Aga leidub ka vaiksemaid puhkuseveetmiskohti, näiteks Arguineguinis valmis mõned aastad tagasi kõrgetasemeline hotellikompleks Anfi del Mar. Väikelinna Puerto de Mogáni nukumajad, kitsad tänavad ja ennekõike elava liiklusega väikelaevasadam pakuvad omamoodi idüllilist rahu ja vaikuse armastajale. Linna tänavatel ja lutades võib imetleda nii kõikjal õitsvaid bugenvilleid ja hibiske kui ka majavärvide harmooniat. Veepargis Atlantida on rohkesti lõbu lastele ja kollane minialveelaev viib avamerel põnevat merepõhja uurima.

Mitte lihtsalt kaunis hoov, kunagi ütias siin ringi Kolumbus.

Suurlinn Las Palmas

Gran Canaria rahvusvahelise atmosfääriiga pealinn Las Palmas on asutatud juba 500 aastat tagasi ning selle vanalinn kuulub UNESCO maailmapärandi hulka. Siit leiab nii luksusklassi hotelle kvaliteedifriikidele kui Las Canterase kolmekilomeetrise ranna, mis algab otse kesklinnast. Linnaelanikud on eriti uhked piki randa kulgeva nostalgilise bulvari üle.

Las Palmase vaatamisväärsustest võib nimetada uhket katedraali, Kanaari saarte kõige mitmekülgsemat muuseumi ning Kolumbuse maja Casa de Colóni. Saare ajaloost huvitatute seas on üheks populaarsemaks muuseumiks veel Pueblo Canario, kus lisaks kohalike kuulsuste kunstile pakutakse paar korda nädalas Kanaari tantsude ja rahvamuusika kontserte.

Linnas on suurepäraseid ostlemisvõimalused kaubanduskeskustest india baasarini ning hinnad on suhteliselt soodsad – vaatamata kuulumisele Euroopa Liitu naudidavad Kanaarid maksuvaba regiooni eelseid. Kui kaupade ja vaatamisväärsuste sisseahmimine hakkab üle jõu käima, võib puhkepausiks põigata kohvile Santa Catalina parki. Ka *after-sun* elu on Las Palmases väga elav.

Incredible India

Magic of the moment

Discover a world full of mystery and fascinating diversity

www.incredibleindia.org
www.india-tourism.com

India Tourism Frankfurt
info@india-tourism.com

Tenerife on suurim

Mäeharjad läbivad Tenerife saart otseku si selgroog ning nende kõrgeimaks tipuks on Teide, mis kõrgub keset looduskaitseala 3718 meetrit üle merepinna. Mäestik jagab saare kaheks erinevaks osaks – põhjapoolne on täis rohelust, lõunapoolne kuiv ja peaaegu kõrbeline. Pealinn Santa Cruz on tähelepanuväärne ärikeskus, kus leiab ka palju vaatamisväärsusi – vana kirik Iglesia de la Concepción, kus võib tutvuda baroki õitsenguaja mälestusmärkidega; Paso Alto loss, Carta palee, arheoloogiamuuseum ja San Francisco kirik.

Tenerife rohelisel põhjaküljel paiknev suurlinn Puerto de la Cruz pakub puhkajale taas enam-vähem kõike Lago de Martiánes mereveebasseinidest kuni linnalähedaste orhideepargi, papagoide pargi ja botaanikaiaiani. Päikesehullude eriline lemmik on aga Tenerife kuiv lõunaosa, mille suurima puhkuseasumi moodustavad elav Playa de las Américas ja sellega kokkukasvanud Los Cristianos. Maastiku teevad hubaseks lopsakad palmid ja lilled.

Vaikne Los Gigantes on saanud oma nime võimsatest ookeanile avanevatest rannakaljudest, mis on oma parkide, palmide ja bulvaritega üllatavalt roheline puhkekoht, lähedal leidub golfiväljak, mitu head restorani ja palmidega ääristatud rannabulvar.

Paljude Tenerife vaatamisväärsuste juurde jõudmiseks tasub rentida auto. Näiteks külastamaks musta Pico de Teidet – oma 3718 meetriga maailma kõrgusel kolmandat vulkaani, mille ümber laiub kilomeetrite kaupa tardunud laavat. Kui ilm just väga tuuline pole, saab Teide tipu lähedale kõistega.

Kindlasti tasub käia teisteski Tenerife linnades. Näiteks La Lagunas, mille ametlik nimi on tegelikult natuke pikem – Muy noble, leal, fiel y de ilustre historia Ciudad de San Cristóbal de La Laguna – ning kus asub suurepärane restoran Posada de los Mosqueteros. Või põhjarannikul kaljude ja mere vahele pitsitatud kalurikülas nimega Roque de las Bodegas, kus saab valida nelja kalarestorani vahel.

Kui ajalimiit vähegi lubab, tuleks ära käia ka Tenerife parimal rannal Playa de las Teresitasel, kuhu on veetud tuhandeid tonne kuldset Sahara kõrbeliiva ning ruumi jagub kõigile.

Kontserdisaal Tenerifel Santa Cruzis. Tegu on tänase arhitektuuriilma ühe põnevaima autori Santiago Calatrava projekteeritud hoonega, mis nii nagu enamik selle arhitekti loomingust balanceerib arhitektuuri- ja skulptuurizanri piiril.

Imeline kuumaastik Lanzarotel

Kõige idapoolsem Kanaari saartest on Lanzarote, kust Aafrikani jääb vaid 125 kilomeetrit. Just siin maabusid 15. sajandil hispaania maadevastajad. Kuigi piisavalt tuuline, on kliima siin aasta ringi meeldivalt soe ning sajab harva. Purjelaudurid ja lohesurfarid on aga tuulest üksnes vaimustatud.

Väike osa elanikest hangib sissetulekut ka kalapüügist ja maaharimisest – laavatuhaväljadel kasvavate viinamarjaistanduste eest hoolitsetakse kui oma lapse eest. Kidurate, kuid sitkete viinamarjaväätide tuulekaitseks on ehitatud poolkaarekujulised kivimüürid.

Lanzarote peale mõeldes meenuvadki esimesena mustad laavaväljad, tõeline kuumaastik. 18. sajandil tervelt kuus aastat järjest väldanud vulkaanipursked muutsid osa saarest mustaks kõrbeks, mille kontrastiks võibbati suurem osa majadest erevalgeks. Lääneosas paiknevas vapustavas Timanfaya looduspargis näeb maakoore alt väljunud tulejõudude jälgi kõige selgemalt.

Hangunud laavavoolude vahelt keerutab tee piki tuhkhalle mäekülgi kraatri servale, külastada saab ka tardunud laava tekitatud müstilisi koopaid, millest mõnes peitub maaalune järvgi. Eriline eksootika on õhtusöök vulkaanikraatris, kus põrgugrill töötab maapöüest hõõguval laavakuumusel. Kuigi parki korraldatakse iga päev massilisi organiseeritud ekskursioone, tasub seda külastada eraldi ja autoga.

Pargist mitte kaugele mägede vahele jäävad mitmed kuulsad veinikeldrid, kus saab maitsta ja kaasa osta imehäid ja -odavaid veine. Siin asub ka maailmakuulsa kunstniku César Manrique majamuuseum ja omapärane kaktuste aed Jardín de Cactus. Lisaks kunstniku enda töödele ripub väljas ka mõni Picasso ja Miró teos.

Lanzarote pakub väga mitmekesist valikut nii valge kui musta liivaga randadest. Neist konkurentsilt kuulsaim on Punta de Papagayo – kaetud imepeene valge liivaga ning vesi on siin puhas ja läbipaistev. Sopiline rannajoon pakub võimalust privaatsemaks päevitamiseks, seetõttu kohtab siin tihti nudismiharrastajaid.

Endine väike kaluriküla Puerto del Carmen on saare suurim turismikeskus nii hotellide kui korterhotellidega, lisaks hispaania ja hiina restoranid, McDonald's, baarid, pubid ja diskod. Popim patseerimiskoht on siingi õhtune rannaavenüü.

Fuerteventura pakub vaikust

Fuerteventura pikkadel randadel on avarust ja vaikust, sest mingit tunglemist pole siin kunagi ja turism ei tungi igapäevaelu sel määral kui suurematel saartel. Nii võib nn tuulte saarel nautida loodusjõude täies rahus ja omaks ongi selle tunnistanud ennekõike purjelaudurid, lohesurfarid, sukeldujad, päikesenautlejad ja lastega pered. Tõsi küll, jaanuaris ja veebruaris võivad ilmad olla ettearvamatud ja tihti on tuulgi üsna tugev. Kuid tuul on olnud ka abimeheks, kandes siia randa 100 kilomeetri kauguselt suurepärase Sahara kõrbeliiva.

Saare pealinn kannab nime Puerto del Rosario ja lennujaamagi on selle lähedal. Sisemaa pisikülades elatakse vaikelt oma elu, jätkates rahvuslikke traditsioone ja laskmata end turismist segada. Siiski hindavad turistid üle 40 000 püsielanikuga saare samasuurt kitsede hulka, täpsemalt nende suurepärase juustu eest.

Fuerteventura tähtsaimaks turismikeskuseks on Corralejo seitsme kilomeetri Parque de las Dunase düünidega. Turiste jagub siiski ka väiksematesse küladesse Castillosse, Costa Calmasse ja Taralesse ning saare golfiväljakutele. Vaheldust päikesevõtule pakuvad ka kalapüügiretked merele ning Costa Calma igapäevane turg.

See ei ole esimene kosmoseuudismaa
Kuul, tegu on hoopis viinamarja-
istandusega Lanzarotel.

La Palma

Roheline saar, imeline saar, ilus saar – need on hellitusnimed, millega viidatakse looduskau-nile La Palmale. Saare keskel asub kümnekilo-meetrise läbimõõduga vulkaanikraatrit nime saanud Caldera de Taburiente looduspark, mida saare põliskasukad pidasid pühaks paigaks.

Pealinn Santa Cruz on ilus vanade kolo-niaalstiilis majadega, Calle Real ja Plaza de España suurepäraseks näiteks renessanssarhi-tektuurist, lõunaosas pakuvad huvi Belmaco koobas, Naosi ja Tazacorte sadamate musta lii-vaga kaetud ujumisrannad. Küllastamata ei või jätta ka La Galga kraatrit, Charco Azuli loodus-likku ujumisbasseini ning Espindola sadamat.

Musta värvi laavaliivaga rand La Palmal.

"Oreiviled" La Gomeril.

Tundmatud La Gomera ja El Hierro

La Gomera ja El Hierro on seni jäänud meie turistile üsna tundmatuks, aga neile võib ette võtta päevaseid laevasõite ja mõlemal töötab ka hotelle.

Tenerife naabruses asuv La Gomera on sihtkohaks ennekõike loodusesõbrale, kuid lisaks matkaradadele ja kaunile maastikele tasub süveneda saare ajalukku – astuda mööda Christoph Kolumbuse (hispaania keeles hoopis Cristóbal Colón) jalajälgi ning tutvuda guantside toonase mobiiltelefoni asendajaga, salajase *el silbo* vilekeelelega.

La Gomera pealinn San Sebastián de la Gomera oli Kolumbuse viimane peatuskoht enne retke uude maailma 1492. aastal ja nii leidub siin mitmeid Kolumbusega seotud mälestisi. Casa de Colón on Kolumbuse maja kohale ehitatud muuseum, Iglesia de la Virgen de la Asuncióni kabelis pidas meeskond enne retke algust viimase palvuse ning Casa de la

Aguada kaevust võeti teele kaasa vett.

La Gomera kõrgeima tipu Garajonay mäe järgi nime saanud looduspark katab saarest tervelt kümnendiku. UNESCO maailmapärandi hulka arvatud pargis kasvab muuhulgas ka müstiline loorberipuume ning mitu erineva raskusega matkarada pakuvad kõik imelisi elamusi.

Saare põhjaküljel on peidus Los Órganos, kuhu ligi pääseb ainult meritsi. See on vapustav vaatepilt: paarisaja meetri laiune basaltki-visein meenutab otsekui Atlandi ookeanist ker-kivaid 80-meetriseid oreilivesid ja hea õne korral võib laevakesi saatma tulla delfiiniparv.

Kanaari saartest kõige väiksemat, El Hierrot, ei tunne turistid ka igapäevasest praamiühendusest hoolimata. Saart kutsutakse sisalike saareks, kuna selle karmis looduses on neid elanud nii suuri kui väikesi. Eriti hea valik on saar su-keldumispuhkusest unistajatele, hotelle leidub Valverdest, Paradorist ja rannaäärsest El Golfost.

Kultuurimälestisest restoran El Hierrol, kus üksteisele ulatavad käe meeletu vaade, traditsioonilised vormid ning nende varjus öitsev kaasaegne arhitektuur.

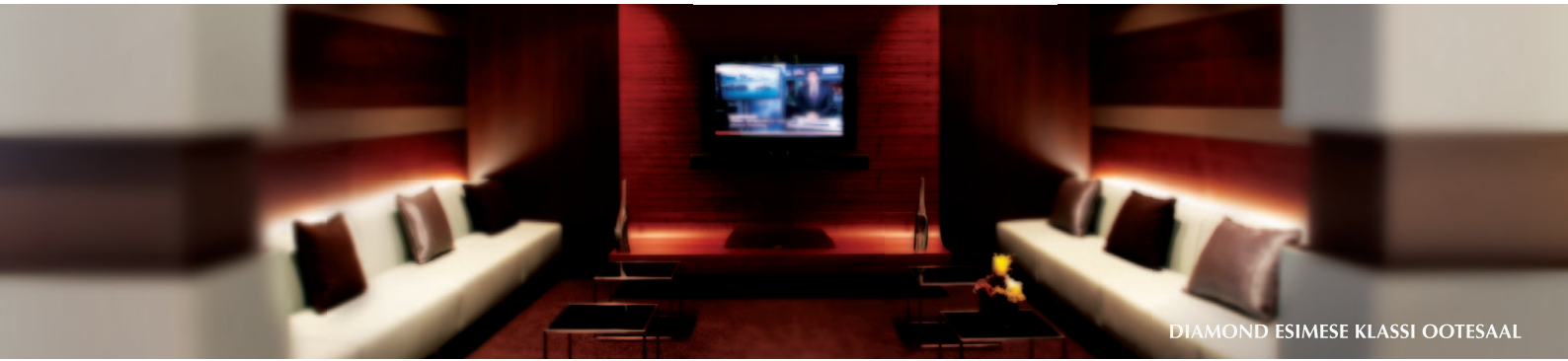

Kuidas sinna saab?

Eestist otse saab kuni 12. aprillini lennata vaid Tenerifele. Nädalase valmisreisi hinnad algavad 440 eurost. Väljumised on igal neljapäeval ning reisikorraldajateks Novatours, Horizon Travel ja TezTour.

Soome korraldajate kaudu on sihtkohtade valik hulga laiem, lisaks Tenerifele pakutakse pakette ka Gran Canariale, Fuerteventurale ja Lanzarotele. Viimase hetke pakkumisi leiab ka vähem kui 400 € reisija kohta. Tavahinnad algavad 600–700 eurost reisija kohta ole-nevalt saarest. Hooaeg kestab tavaliselt oktoobrist märtsi-aprillini.

The World's Leading Airline.

DIAMOND ESIMENE KLASSI OOTESAAL

SIX SENSES SPA

AUHINNATUD JA KÜLLUSLIK TOIDUVALIK

LUKSUSLIK ÄRI- JA ESIMENE KLASS

World's Leading Airline
World's Leading First Class

Aeg valida parim lennufirma.

Hindame kõrgelt järjekordset World's Leading Airline ja World's Leading First Class tiitlit. Meie jaoks ei ole lendamine lihtsalt lendamine. See on kõrgeima klassi teenindus ja limusiin Sinu ukse ees. See on luksuslik spaahoolitsus äri- ja esimese klassi ootesaalis. See on mitmete auhindadega pärjatud külluslik toiduvalik. See on lennunauding privaatseimas lennusviidis.

*2009 and 2010 World Travel Awards.

etihad.com

FROM ABU DHABI TO THE WORLD

الإتihad
ETIHAD
AIRWAYS

NATIONAL AIRLINE OF THE UAE

Kui plaanid kultuurireisi Lähis-Idasse ja soovid samas tutvust teha nii islami kui ka araablaste tänapäevaga, soovitab Eret Pappel igati Jordaaniat. Ja muidugi ajalugu, aastatuhandeid ajalugu!

Tekst **ERET PAPPEL**, pildid **ERET PAPPEL, KUNO KAUR**

Beduiinide ja pagulaste maa Jordaania

Beduiinide laager
Wadi Rumis.

Teemuüja
Ajlouni
kindluse juures.

Noormees
Petras.

Soliidsem härra
Petras.

Kohalik pillimees
Jerashis.

Eestist kaks korda suuremas Jordaania elab tänaseks umbes seitse miljonit inimest, kellest pool või enamgi on pagulased – miljonid palestiinlased, sajad tuhanded iraaklased, tuhanded tšerkessid, tšetšeenid ja kes kõik veel. Riik peab nendega hakkama saama ja kui õnnestub hoiduda äärmuslastest, on kõik justkui hästi.

PAGULASTE TELKLAAGREID VÕIB RIIGIS MÄRGATA SISEMAALT SURNUMERE POOLE SÕITES, samuti idaosas Iraagi-poolsetel aladel. Suurem osa sisserännanuist on siiski linnades asupaiga ja hea õne

korral ka töö leidnud. Nii on pealinna 'Ammāni 2,7 miljonist elanikust üle poole palestiinlased, Jordani jõe läänekalda põgenikud.

Väidetavalt on arvukalt jordanlasi (isegi üle miljoni) tööd leidnud hoopis piiritagustes araabia maades. Suhteid rikkus küll Lahesõjas palestiinlaste Iraaki toetanud poolevalik, mille tulemuse-na jordanlased kodumaale saadeti, ent tänaseks on olukord taastumas ja märgata võib isegi Kuveidi numbrimärgiga transiitveokeid.

Majanduse poolelt ongi olulisel kohal transiit ja loodud on Al-'Aqabah' (Punase mere sadama) ▶

Wadi Rum, safari-
peatus, soovijad
turnivad tulikuumal
liival.

Karaki risti-
rüütelite kind-
luses – rüütleid
pole seal enam
ammu.

vabakaubandustsoon. Arvukalt näeb Iraagi kütuseveokeid, ka naftatöötlemistehas pidavat seal piirkonnas olema, ning Saudi Araabia veokadki pole haruldus. Paar aastakümnet tagasi löödi käed jupikese Punase mere ranniku ostuks (vastu anti suur lahmakas kõrbe) ja tänu sellele on Jordaania nüüd merepiiri 27 kilomeetrit.

NAFTAT JORDAANIAS EI LEIDU, küll aga püsib ametlik naftahind tänu idanaabrile meie rahas poole euro piires ja riik on silma kinni pigistanud musta kütuseäri ees – Iraaki suunduva tee ääres varjamatult seisvad kanistrite virnad aitavad ka vaesematel piirkondadel elus püsida. Jordaania ise omab maailma suuremaid põlevkivivarusid, millele Eesti Energiagi silma heidab.

RAHVASTIKU KIREVUSELE VASTAB KA KUNINGAKODA.

Täpse nimega Hašimiidi kuningriigi väga populaarse kuninga Abdullah II pildiga plakateid on absoluutselt kõikjal, isegi mõned liiklusemärgid on nendega kaetud. Kuninganna Rania on palestiinlanna, sündinud Kuveidi põgenikelaagris, ning Abdullahi ema on inglanna. Endise kuninga Husseini neljas ja viimane naine Noor pärineb aga USA-sse rännanud Süüria-Ameerika segaperest. Hašimiit tähendab aga põlvnemist otse prohvet Muhammedist.

Tänases Jordaalias on väga tähtsal kohal tervishoiu ja hariduse väärtustamine, kuhu suunatakse väidetavalt 20% riigi tuludest. Kuulsates haiglates käivad end ravimas ka naaberriikide rikkamad kodanikud. Karmid ollakse aga liik-

luskultuuri saavutamise nimel, mida tegelikult kuidagi kultuurseks nimetada ei saa, kuigi purjus juhte karistatakse vangistuse ja lubadest ilmajäämisega ning surmanuhtluskki on alles. Ega usk araablast jooma ei ahvatle ja muidu väärikas olek on igati au sees ka siis, kui sa puruvaene oled.

ISLAMI ALUSTÕDESID TEADES olete kuulnud, et palverännak Mekasse ehk hadž on üks islami nn viiest sambast, mille on kohustatud igaüks oma elu jooksul sooritama, kui see on majanduslikult võimalik. Palverännakuid sooritatakse nelja pühassa linna: Meka kõrval samuti Saudi Araabias asuvasse Mediinasse, Iisraelis Jeruusalemma ning Tuneesias Al-Qayrawāni (Kairouan). Näiteks seitsmekordne palverännak Al-Qayrawāni võrdub ühe palverännakuga Mekasse.

Hadž toimub islami kalendriaasta viimasel kuul (Dhu Al-Hijjah) ning seda saab teha ka muul ajal, kuid tõelisena läheb arvesse vaid Dhu Al-Hijjah, suur hadž – vaid selle sooritanu saab endale lisanime hadži. Meie Jordaania viibimise ajal oli hadž just lõppemas ja kohalikud telekanalid edastasid pidevalt otseülekannet Mekast – võimas ja muljetavaldav!

NATUKE KA TURISTILE OLULISEMAT. Üldjoontes oled sa riigis väga oodatud. Jordaania hakkab nimelt kohe silma äärmiselt sõbralikkus, sellist kaupmeeste tüütamist nagu Egiptuses või Tuneesias

siin ei ole – lärmakat kauplemist üldiselt ei tunnustata. Muidugi antakse sulle märku, et tule ja vaata minu kaupa või astu sisse minu poodi, aga kerge eitava reageeringu peale kõlab vastuseks vaid *welcome*. Nendele pole turist kerge teenistus, vaid kauaoodatud külaline.

PETTUST JA RÕÕVIMIST KARTA EI OLE, usk ei luba. Kogesime hoopis kohalike (ilmselt valdavalt palestiinlaste) heatahtlikku huvi: kuidas teile meeldib siin, kas vajate abi näiteks homse päeva planeerimisel sadamas? Lahkesti oldi valmis ka pildi jaoks poseerima. Inimeste pildistamisega oli muidugi erinevaid kogemusi. Kuidagi vaistlikult tabasid nad ära, kui valisid kellegi välja – märkamatu oli ta sinu juures ja tegi juttu, pildiga oli ka nõus ilma mingit raha küsimata. Linnas nii kerge polnud, mõni koloriitne araablane andis kohe kiiresti ja üheselt märku, et teda pildistada pole vaja. Ühes väikelinnas, kus sattusime kohalikule lambaturule, jäigi ühe äärmiselt põneva välimusega araablaste lähivõtte kahjuks ära.

Lapsed seevastu olid väikese tasu eest (*sir, one dinar please*) valmis poseerima ja nautima, et valge inimene tema vastu huvi tunneb. Beduiinide juures, kus 6–10-aastased väiksed poisid kaameleid karjatasid ja turiste sõidutasid, läksin mina kohustuslikke kaljujooniseid vaatama, mees jäi kohalike juurde. Väike poiss, keda ta koos kaamelitega jäädvustas, sai paar eurot ja jooksis varsti järele, andes ▶

Autoga Soome!

Eckerö Line'i autopaketid on alati soodne ja mugav valik mõnusaks laevareisiks Tallinn-Helsingi liinil.

Autopaketi hinda kuulub sõiduauto* ja 2-5 reisija ülevedu ühel suunal, hind sõltub nädalapäevast:

**TEISIPÄEV kuni
NELJAPÄEV**

57€

**REEDE kuni
ESMASPÄEV**

69€

* sõiduauto max pikkus 6 m, max kõrgus 1,9 m

LAEVAPILETID

**ÜHE SUUNA
PILETID alates**

17€

**EDASI-TAGASI
PILETID**

34€

ECKERÖ LINE

Maailine Petra.

raha tagasi: “*Sorry, this english money.*” Saanud vastu dinaarid, oli ta õnnelik ja kookis taskupõhjust suure naerutuse saatel kingiks mandariini.

VEIDI KA JORDAANIA AJALOOST. Ainult veidi, sest põhjalikum käsitlemine nõuaks kümneid-sadu lehekülgi, et kõik need keerdkäigud kirja saada. Endale asja lihtsustamiseks võiks enne reisi lausa Piibli ja eriti Vana Testamendi läbi lehitseda, et kõik need arvukad hõimud ja nende liikumised araabias selgeks teha. Ajateljele jäävad nimelt Vana-Kreeka ja Vana-Rooma riik, ristisõdijate käigud ja peatuskohad, Türgi Osmanite impeerium ja veidi kaasaegagi pärast Esimest ilmasõda, kui moodustusid praegused riikide piirid, Israeli-Palestiina vastasseis jne, mis on kõik vähem või rohkem seotud Jordaania ajalooga.

Palestiina praeguste hädade üks põhjus oligi vist aeglus ja otsustamatus oma riigi moodustamisel, kui maailm seda veel toetas. On ju juudi-riik paljude meelest poliitiline otsus, st messias pole seda kuulutanud ja riik seega mitteametlik. Oma õiget aega peavad nad veel ootama.

Siinkohal tasuks rääkida ka lippudest, mis hämmastavad oma hiigelsuurte mõõtmete poolest. Al-‘Aqabah’ kesklinna promenaadi ääres uhkeldas enam-vähem kahe korvpalliväljaku ehk 60 x 30 meetri suurune ja 132-meetrise vardaga Araabia ülestõusu lipp 1916. aastast. Kodus olin kuulnud, et see on maailma suurim, kohapeal aga selgus, et hoopis palestiinlaste oma. Veidi suuremate mõõtudega ja juba Jordaania sümboo-

likaga lipp asus aga ‘Ammānis. Sellist hiigellippu on vastaskalda Israeli territooriumil võimatu mitte märgata, meenutamaks muidugi teise kalda peremeest.

JORDAANIA LÕUNAOSAS ASUVAD BEDUIINIDE ALAD, kes samastavad end konkreetse hõimu, mitte rahvaga, ja nimetavad end *arab*. Alles 7. sajandil vastu võetud islami ettekirjutustest tähtsamal kohal on aga endiselt varasemad paganlikud kombed. Tänapäeval on beduiinide nomaadlik eluviis ohus rangete riigipiiride paikapanemise, naftajuhtmete, veenappuse ja riiklike programmide tõttu. 20. sajandi lõpust saadik on paikne eluviis saanud normiks. Telkidega kõrberännakud on jäänud peamiselt harrastuseks ning turistide meeleheaks. Kui palju nende tänapäevas on tegelikult säilinud ürgset vabadust? Raske öelda – paljasjalgsed, rõõmsad ja suhtlemisaltid lapsed, kes materiaalse lääne mõjudest veel rikkumata – seda on nad küll.

OMA RINGREISIL KÜLASTASIME VEEL PETRA KALJULINNA, Wadi Rumi kõrbe (kohalikus folklooris on oma kindel koht kuulsal Arabia Lawrence’il, kes siin koos kohalike beduiinihõimudega revolutsiooni päevil Türgi ja Saksa vastu võitles), Jerashi linna, Al-‘Aqabah’ kuurorti, pealinna ‘Ammāni (varasema nimega Philadelphia). Samuti Karaki ristirüütlike kindlust, kus kuulus Saladin viis rüütliid moslemite vastu, 12. sajandist pärit Ajlouni kindlust, mis on üks väheseid, ehitatud ristisõdijate vastu võitlemiseks, kõrbekindluseid Qasr ▶

KLICK

SINU DIGIPOOD

Kompaktne, turvaline ja vastupidav äriklasi arvuti.

Dell Vostro 3450

aku tööaeg kuni 8 tundi

taustvalgustusega klaviatuur

garantii 3 aastat

- ekraan 14" LED Anti-Glare
- Intel Core i3 protsessor 2330M
- 4GB mälu • kiire 320GB kõvaketas • DVD kirjutaja
- kuni 1696MB Intel HD 3000 graafika
- sõrmejäljelugeja • veebikaamera • WiFi • Bluetooth
- eesti asetusega taustvalgustusega pritsmekindl klaviatuur
- 2xUSB3.0 • 2xUSB2.0 • eSata • HDMI • VGA
- Windows 7 Home Premium SP1 • Office 2010 Starter
- aku tööaeg kuni 8 tundi • garantii 3 aastat • kaal 2,28 kg

Müügil punane ja hõbedane mudel.

-25%

599.-
kuumakse alates 48 kuud **18.84€**
~~799€~~

Võimas ja töökindel äriklasi sülearvuti!

SÜLEARVUTI
Dell Vostro 1540

-21%

- ekraan 15,6" LED Anti-Glare
- Intel Core i3 protsessor 370
- 4GB mälu • 500GB kõvaketas • DVD-kirjutaja
- kuni 1696MB Intel GMA HD graafika
- veebikaamera • Bluetooth 3.0
- eesti asetusega klaviatuur
- WiFi • 3xUSB • HDMI • VGA • kaal 2,36 kg
- Windows 7 Home Premium SP1 • Office 2010 Starter
- aku tööaeg kuni 4 tundi ja 40 minutit • garantii 3 aastat

549.-
kuumakse alates 48 kuud **17.27€**
~~699€~~

Vali oma stiil!

Müügil mudelid punase ja musta korpusega, lisaks pakume laias valikus stiilseid kattede.

SÜLEARVUTI
Dell Inspiron N5110

-29%

- ekraan 15,6" LED • Intel Pentium Dual-Core protsessor B950
- 6GB mälu • 750GB kõvaketas • DVD-kirjutaja
- kuni 2202MB / 512MB eraldiseisev AMD Radeon HD 6470M graafika
- Bluetooth 3.0 • veebikaamera
- WiFi • 2xUSB3.0 • USB 2.0 • eSATA • HDMI • VGA
- aku kestvus kuni 6 tundi
- Windows 7 Home Premium SP1 • Office 2010 Starter
- kaal 2,44kg • garantii 3 aastat

599.-
kuumakse alates 48 kuud **18.84€**
~~849€~~

Kerge ja pika akukestvusega äriklasi sülearvuti!

Müügil punase ja hõbedase korpusega mudel!

SÜLEARVUTI
Dell Vostro V131

-21%

aku tööaeg kuni 10 tundi ja 29 minutit
taustvalgustusega klaviatuur*
kaal ainult 1,7 kg

- ekraan 13,3" LED Anti-Glare • Intel Core i3 protsessor 2330M
- 4GB mälu • kiire 500GB kõvaketas • sõrmejäljelugeja
- kuni 1696MB Intel HD 3000 graafika • veebikaamera
- eesti asetusega pritsmekindl klaviatuur
- WiFi • Bluetooth 3.0 • 2xUSB3.0 • USB/eSATA • VGA • HDMI
- kaal 1,7kg • Windows 7 Home Premium SP1
- Office 2010 Starter • aku kestvus kuni 10 tundi ja 29 minutit
- garantii 3 aastat

599.-
kuumakse alates 48 kuud **18.84€**
~~799€~~

www.klick.ee tee jõuluostud e-poest.
Kaup kätte 2-5 tööpäevaga, kiire ja mugav järelmaks.

Mahatõmmatud hindade näol on tegemist toodete tavahindadega.

Kampaania kestab 01.12.2011 - 31.12.2011.

Kaupa on piiratud koguses. Kõik pildid on illustreerivad

TALLINN: Viru Keskus ☎6668160 | ✉viru@klick.ee; Kristiine Kaubanduskeskus ☎6668116 | ✉kristiine@klick.ee; Rocca Al Mare kaubanduskeskus ☎6668155 | ✉rocca@klick.ee; Ülemiste Kaubanduskeskus ☎6668159 | ✉ulemiste@klick.ee; Järve Kaubanduskeskus ☎6668154 | ✉jarve@klick.ee; Lasnamäe Centrum ☎6668128 | ✉mustakivi@klick.ee; Mustika Kaubanduskeskus ☎6668151 | ✉kadaka@klick.ee; Sikupilli Kaubanduskeskus ☎6668156 | ✉sikupilli@klick.ee; TARTU: Tasku keskus ☎666 8163 | ✉tasku@klick.ee; Lõunakeskus ☎6668153 | ✉lounakeskus@klick.ee; Kaubanduskeskus Eeden ☎6668164 | ✉eeden@klick.ee; PÄRNU: Kaubamajakas ☎6668152 | ✉parnu.papiniidu@klick.ee; VIILJANDI: Viiljandi Centrum ☎6668166 | ✉viiljandi@klick.ee; JÕHVI: Kaubanduskeskus Tsentraal ☎6668168 | ✉johvi@klick.ee; RAKVERE: Põhjakeskus ☎6668177 | ✉rakvere.pohjakeskus@klick.ee; VALGA: Valga Maxima ☎6668121 | ✉valga@klick.ee; PAIDE: Ringtee 2, ☎6668124 | ✉paide@klick.ee; KURUSSAARE: Auriga Keskus ☎6668117 | ✉kurussaare@klick.ee; VÖRU: Kagukeskus ☎6668173 | ✉voru@klick.ee.

Kuidas Jordaaniasse pääseda?

Rahulepingu ja üldise liberaalse hoiaku tõttu on erinevalt teistest araabia riikidest Jordaaniasse võimalik lennata ka läbi Iisraeli. Märges passis juudiiriigi külastusest välistab aga edaspidi sissepääsu Süüriasse, Liibanoni, Saudi Araabiasse, Iraani jne. Jordaania-Iisraeli piiriületus pole takistus, kui oled nõus tasuma nii 30 USA dollarit ühel ja hiljem 12 teisel pool piiri (riigist lahkumise tasu). Küll aga peab koguma aega ning närvi enda kohvi ja hinge läbisõlmiseks Punase mere läänepoolsema kalda piiriametis.

Al-Kharraneh, Qasr Amra ja Qasr Al-Azraq, omaaegset Kuningate teed ja veel paljut põnevad.

ROHKEM KUI LOOTA JULGESIN, OLI ALLES JERASHIST, Dekapolise ehk kümnelinnaa kõige paremini säilinud omaaegsest väga rikkast ja kuulsast Rooma linnast. Kahju vaid, et UNESCO seda enda nimekirjas märkinud pole. Põhjuseks olevat omaaegsed asjatundmatud "seguga plätserdused" selle kauni kõrgkultuuri suurejooneliste ehitiste taastamisel. Muide, Jerashi valgustati Rooma hiigelajal ka öösi, seal asus kaks suurt amfiteatrit, 56 säilinud joonia sambaga Foorum, Zeusi ja Artemise templid, termaalsaanad, ning väga hästi siiani püsinud lausa 600 meetri pikkuse Cardo Maximuse allee järgi kutsutakse Jerashi ka tuhande samba linnaks.

Wadi Rumist võib märkida, et džibiisafari kõrbevärvides mängleval maastikul ei käi küll meie arusaama järgi maastikuautoga, vaid pigem USA-Vietnami sõjast järelejäanud kastiga massinas, mis neelab kütust nagu hirmus ja kus väiksegi istumismugavus on välistatud. Kindlasti kiirustage aga ilmaime Surnumere äärde, mis võib varsti kaduda. Ambitsioonikad plaanid kaevata Punasest merest kanal ei pruugi lõppeda ülisoolase järveveega segunemisega ning kui ka peaks Jordani jõe vett rohkem säilitama, pole veepuuduses vaevlevate naaberriikidega mõtet seda teemat arendada.

KINDLASTI TEATE, ET PETRA ON ÜKS SEITSMEST KAAS- AEGSEST MAAILMAIMEST. Et selle algusaegadesse jõuda, peab minema meie ajast tagasi 350 sajandit, mil kõikjalts linn ümbritsevate kaljude järgi sai see semiidi nime Sela (kalju). Hilisem kreeka nimi Petra tähendab sama. Juba Piiblis jutustatakse, et enne edomlasi asusid seal horiidid, aga araablased, nabatealased, ajasid omakorda edomlased välja ja tegid Petrast rikka karavanilinna. Seal valitseti suurt Transjordaania maa-ala Akaba lahest lõunas Damaskuseni põhjas, kontrollides kõiki kõrbeteid Araabia ja Egiptuse vahel ning karavaniteed Araabiast Süüriasse ja Mesopotaamiasse, mille kõigi kasutamise eest pidid karavanid neile maksma. Rikkus kasvas, ehitati võimsad paleed, templid ja hauad, kuni linna vallutasid roomlased, seda tabas maavärin ja alles pool sajandit hiljem taasavastas Petra üks Šveitsi maadeuurija 1812. aastal.

Mõneks tunniks ei tasu Petrasse minna. Mii-nimum on täispikk päev, veel parem kui 2-3 päeva. Hinnad on krõbedad ja veidi arusaamatult kõikuvad. Eelmise aasta algul maksis päev 40 USA dollarit, vahel 90, meie maksime 60. Jordaania kodanik saab kolm korda odavamalt ja kuningas Abdullah päris tasuta.

LÕPETUSEKS MULJEID JORDAANIA AINUKESEST MEREKUURORTIST AL-'AQABAH'ST. Saabusime sinna

reede õhtul ja kui pärast õhtusööki soovitas giid kindlasti välja minna, tundus see hirmutav – südaööl pimedas tundmatus araabia linnas? Hotelli ümber järjest suuremaid ringe tehes sattusime linnakaardi juurde, kus sai selgeks suund, ja mõnesaja meetri pärast olimegi Punase mere põhjapoolseimas tipus Al-'Aqabah' lahe ääres. Avanes uskumatu pilt – sume ja soe novembriöö, rand rahvast täis, ka peresid ja väikseid lapsi, ning peale meie mitte ühtki eurooplase moega inimest.

Meid jälgiti justkui silmanurgast, aga keegi ei uurinud meie plaane, keegi ei kõnetanud. Kas oli tegemist vaid põgenike peredega, kes hiljem mikrobusi juurde oma ajutisele ööasemele siirduvad? Ei usu, õhkkond oli rahulik ja võiks öelda, et väljapeetud – ei lärmi, kaklemist ega vaidlemist, loomulikult ka ei ühtki purjus inimest.

Samale rannale siirdusime ka järgmisel päeval ja teisel õhtul, niivõrd ebatavaline tundus sealne meeleolu. Päeval mindi ka ujuma, seejuures enast paljaks koorimata. Jordaanelased sedavõrd äärmusulised küll pole, aga ka paljud noormehed läksid vette pigem T-särgis, rääkimata pereisadest, kes ülikonnapükstega oma lapsuke si vees sulistasid. Ja muidugi kahlasisid naised vees vööni, pikk must riietus keha katmas. Turiste seal kesklinna avalikus rannas ujumas polnud. Kes harjumuslikult bikiniides vett ja päikest nautida soovis, sel tuli linnast välja sõita, äärelinna mereäärsete hotellide territooriumile.

Ma pole sama meelt arvajatega araabia naiste vabaduse piiramise temal, vaid küsimus tekkis hoopis, kuidas need kaetud naised tänaval üks-teist ära tunnevad, kas tõesti vaid silmade järgi? ■

Ainus kuurort Al-'Aqabah, taamal palestiinlaste hiigellipp.

KAS VÕTATE ANTIBIOOTIKUME VÕI LÄHETE REISILE?

Pearls™ - korras seedetrakt!

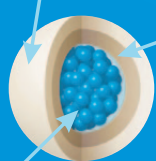
Antibiootikumid hävitavad head baktereid

Pearls IC™ probiootikumid toetavad seedetrakti antibiootikumide kuuri ajal ja reisil viibides.

Unikaalne kolmekordse kaitsekihiga kapsel

Välmine kest

Happe-, niiskus- ja Temperatuurikindel

Sisemine kiht

Kaitseb toimivaid koostisaineid ja laguneb alles soolestikus

Aktiivsed koostisained

Spetsiaalne probiootiliste eluskultuuride segu

Antibiootikumid ning reisistress ja keskkonnamuutus võivad põhjustada meie seedetraktis selliseid eba-meeldivusi nagu kõhulahtisus ja düsbioos (seedesüsteemi mikrofloora tasakaaluhäire). Pearls IC™ sisaldab 6 olulist probiootilist eluskultuuri, mis aitavad kiiresti taastada antibiootikumravi järgselt ja reisil olles normaalset soolestiku mikrofloorat.

True Delivery™ tehnoloogia tagab, et 100% Pearls IC™ probiootikumidest läbivad mao happelise keskkonna ning jõuavad turvaliselt soolestiku ja kasvavad seal, et pakkuda tõhusat tuge kogu organismile.

Vaid 1 kapsel päevas!

Saadaval apteekides.

Restoran RIIS

Restoran Riis asub Tallinnas meeldivas kohas, väljaspool aina enam masendavamaks muutuvat vanalinna, Kadrioru serval Tina tänavas. Aga söömas käib Estravelleri rahvas seal muidugi suurepärase toidu tõttu. Väike mõnus restoran, mis ei kasseeri hiigelarveid kohutava rendisumma ja sisekujundusele kulutatud miljonite katteks. Hubane on ta sellegipoolest ja maksta tuleb tõesti vaid hea toidu ja korraliku teeninduse eest.

Einestasid **TANEL EIGI** ja **KARL-KRISTJAN NIGESSEN**
Tekst ja pildid **KARL-KRISTJAN NIGESSEN**

Kulinaarne kontseptsioon on lihtne. Nagu restorani nimigi viitab, on menüü keskpunktiks riis ning sinna juurde käivad road. Siin ei piiritleta end mõne idamaaga kitsamalt, esindatud on nii Tai, Hiina, Jaapan kui ka servapidi India. Kadri Tran, rõõmsameelne restoranipidaja, kes kannab nii omaniku kui ka peakoka kohustusi ning pakub klientidele seda, mis talle endale maitseb. Võime julgelt kinnitada, et Kadri on väga hea maitse.

Ei saa öelda, et meie testimisseltskond Ida kooke väga armastaks. Tanel näiteks vihkab koriandrit ja kookospiima ning minu jaoks on seal intensiivseid maitseid tihti lihtsalt liiga palju. Lisaks on austrikaste kohutavaim kulinaarne leiutis. Ometi pole paljukiidetud Chedi see Tallinna söögikoht, mis meie idaga seotud eelarvamusi lammutab. Ikka Riis.

ALUSTAME OMA EINET KEVADRULLIDEGA ja need on suure tõenäosusega parimad Tallinnas. Täinas on meeldivalt õhuke ning korralikult krõbe. Vajadusel saab küpsetusastet ka eraldi tellida – nõua haledaid rulle, ka need on piisavalt krõbisevad. Sisu rõõmustab liigsete krevettide-kanade puudumisega ning koosneb puhtalt värskest taimmaterjalist, et kogeda üht tõeliselt kevadise olekuga rooga. Enamikus muudes kohtades on kevad vaid rullide nimes ning maitstes domineerib vastik rasv.

Suure üllatuse valmistab grillitud lõhe ja meloniga salat. Ehmatusega märkame, et roheline osa pärineb jääsalatist, mis enamasti muudab toidu täiesti mõttetuks. Aga siin on kõik paigas – jääsalat on meloni ja lõhe kõrval meeldivalt leebe ning lisaks ergastavad rooga granaatõunaseemned. Superluks.

Tanel käib Riisis vist iga nädal. Nimelt serveeritakse siin Tom Khad, mille ta oma elu enam ette ei kujutaks, ja päris kindlasti on see üks imeiline Tom Kha. Eelistada tasuks kanaga versiooni.

PEAROOGADEST VÕTSIME SEEKORD ETTE pardifilee sidrunheina-tamarindikastmes, baklažaani tai ba-

siiliku kastmes (nime poolest taimetoit, aga baklažaani on kuidagi ebaaus taimeks nimetada ...) ning hiidkrevetid rohelises karri-kookosekastmes.

Kuna ida kohtades kiputakse toite reeglina jagama – nii et tõstad oma riisi kõrvale erinevatest kausikestest head ja paremat –, serveeritakse toidud korraga. Tegelikult tasuks ehk paluda need järgemööda tuua, et maitseid lahus hoida – tasub võtta aega protsessi nautida ja mõni roog võib nõnda jahtuda. Ka maitseid on nii erinevad, et nende segamine pole kuidagi põhjendatud.

PART ON VÄGA HÕRK – kenasti roosa (pelglike rõõmuks siiski mitte verine) ja uskumatult pehme. Söö või lusikaga. Maitsestuses vürtsikas, ent jätis

Kaks päeva peale Riisi-käiku oigab Tanel järsku Skype'is: "Oi, ma tahan seda parti!". See part on parem kui jalgpall!

ruumi linnu enda maitsele. Mida sa hing veel oskad tahta! Eriti üheksa ja poole euro eest, mis on siin serveeritava pardikoguse juures enam kui mõistlik. Muide, ükski pearoog ei maksa Riisis üle nimetatud summa. Kaks päeva pärast Riisi-käiku oigab Tanel järsku Skype'is: "Oi, ma tahan seda parti!". See on parem kui jalgpall!

BAKLAŽAAN ON PÄRIS KREHVINE, aga tulisust maandab pehme seesam, mis vahel ilma särtsuta toidud lihtsalt tuimaks kipub muutma. Tihe ja mahlane, väga-väga hea.

HIIDKREKETID ON HEAD NAGU ALATI siis, kui neid üle ei kuumutata. Aga Riisis teeb nad eriliseks kaste ja jällegi – see kookos, mõnes kohas on lihtsalt tüütult magus, on siin sätitud täpselt õigesse konteksti.

Pearoogade kõrvale saab tellida mitmeid lisandeid, nagu orientaalköövides kombeks, aga ▶

Juba kevadrullide väljanägemine annab vihje, et need on hästi tehtud.

Salat grillitud lõhe ja meloniga.

meie piirdume vaid jasmiiniriisiga. See on perfektelt valmistatud ega lisa niigi suurepärasele roogadele liigseid maitseid. Kolm oivalist pearooga on kahele sööjale muidugi natuke palju, edasine tööpäev läheb õndsas kohutäiuse nahka isegi vaatamata sellele, et me riisi doseerimisel väga tagasihoidlikud olime.

MAGUSTOIDUST JÄÄME ILMA. Lihtsalt ei jaksa. Tegelikult polekski see ju miski traagika – hommikumaa magustoidud on reeglina üsna jubedad.

Tom Kha – koriander on dekoratiivne, ent ei ühildu just kõigi maitsemeelega.

Aga Riis serveerib suurepäraseid kooke. Need vahetuvad menüüs pidevalt ja kui teil nende seas oma lemmik tekib, tasub küsida, millal see taas menüüsse tuleb. Muide, toda jubedat poolt Ida magustoitudest Riisis ei leidugi. Ma usun, et pakutav magus kevadrullgi on ilmselt väga hea. Enamasti on kõht lihtsalt enne täis saanud, kui sellele mõelda saab.

ÜKS OLULINE NÜANSS JÄI MAINIMATA. Lisaks gurmeetasemel menüüle on Riisis ka päevatoidud lihtsama-kiirema tööpäevase lõuna tarbeks. Soodsa hinnaga vahelduv lõunavalik sisaldab roogasid, mis oma maitset-kvaliteedilt *à la carte* menüüle sugugi alla ei jää, ja see on Tallinna lõunapakumiste maastikul eriline saavutus. Ja pole ka ime, sest road valmistatakse igale sööjale eraldi, mitte ei plärtsatata ühest suurest anumast mikroahju.

Eriline on ka veinivalik, kuivõrd siinsete seinete vahel pesitseb ka üks väiksem Itaalia veinide maaletooja. Nõnda on veinikaart originaalsemgi kui suurteil peentel restoranidel, kes on suurte maaletoojate juba natuke trafaretseks kippuva valiku enesele karmide lepingutega kaela saanud.

Ja kui te tahate midagi veel erilisemat, siis uurige välja, millal toimub Riisis järgmine kinoõhtu. Väärtfilmide saatteks pakutakse kolmekäigulist einet kahele vaid 15 euroga, mis paneb mõtlema, kas seda söögikohta võluva Kadri asemel mitte Päästearmee ei pea. ■

jura®

*„Me mõlemad teame,
et tipus püsimiseks
peab sooritus olema
topelthea.“*

SWISS MADE

Isegi Roger Federer ei suudaks uuest GIGA 5-st mööda vaadata. Sooritusvõime, disaini ja täiusepüüdlusega seab GIGA 5 kohvimasinale uued nõudmised. Professionaalne tehnoloogia on selle mudeliga leidnud tee kodusse, täites ka kõige nõudlikuma kasutaja ootused. Kahe veski jõudlus, kaks küttekeha ja kaks pumpa võimaldavad samaaegselt valmistada kahte kohvijooki enneolematult laiaast joogimenüüst, muutes kohvigurmaani unistused tõelisuseks. JURA – *If you love coffee.*

JURA GIGA 5 saadaval ainult parimates kauplustes: Stockmanni kaubamajas, Euronicsi Rocca al Mare ja Lõunakeskuse kauplustes ning Infomeltoni müügisaalis Weizenbergi 27, Tallinn.

www.jura.ee

Kuldkaart

- Eelisjärjekorras teenindus
- Soodustused Estraveli teenustasudest
- Boonuspunktid Estraveli kaudu tehtud tellimuste eest
- Eripakkumised ja soodustused partnerfirmadelt

Nimeline.ee

Enam ei ole tarvis lapse kadunud asju otsides Sherlockit mängida. Nimeline.ee on leidnud võimaluse, et kadunud asjad tuleksid ise omaniku juurde tagasi. Nimeline.ee pakub võimalust kujundada ja tellida isikupärased triigitavad ning iseliimuvad nimesildid riidele, jalanõudesse või teistele isiklikele asjadele. Nii saab lihtsalt märgistada näiteks lapse rõivaid ja mänguasju, aga rakenduse leiavad siltidele kindlasti ka vanemad inimesed. Tutvu lahendustega www.nimeline.ee.

Soodustus 10% tellimuse tavahinnast (veebipoes tuleb soodustuse saamiseks sisestada kood "kuldkaart").

Eripakkumine Nõmme Lumepargilt

Kui talveks suusareisid planeerimata, ei tähenda see, et nõlvad peaksid vallutamata jääma. Oma oskused saab proovile panna Nõmme Lumepargi kolmel nõlval, oled siis mäesuusa- või lauahuviline. Kiire tõstukiga pääseb Taukari slaalomilõlvale ja JP parginõlvale, esimeste katsetuste tegemiseks on eraldi õppenõlv, ikka koos tõstukiga. Sõita saab valgustatud nõlval kuni kella üheksani õhtul ning lumepuuduse pärast muretsema ei pea – kui ilmataat vähegi miinuskraade lubab, aga valgega koonerdab, käivitatakse uued lumekahurid. Samuti ei pea kohe tõttama professionaalset varustust soetama, vaid siingi aitab Nõmme Lumepark laenutusega. Avamiskuupäeva ning uudistega hoia end kursis www.nommelumepark.ee.

Mäepääsmed 15 % soodsamad (ei kehti eritoodetele).

Pühademeeleoluks Noorkuu ja Rosanna Lints

Vokaalansambel Noorkuu tähistab lähenevate pühade paiku oma 15. sünnipäeva ning võtab koos superstaarisaates publiku südamed võitnud Rosanna Lintsiga ette jõulukontsertide tuuri mööda Eestimaad. Esitusele tulevad nii värsked looming, vanad hitid kui ka loomulikult jõululaulud.

Kontserdid algavad kell seitse õhtul 15.–23. detsembrini (toimumise järjekorras) Türi, Võrus, Vihulas, Keilas, Estonias, Vanemuises, Valgas ja Pärnus. Piletihinnad on vahemikus 9–15 € ja sooduskohtade arv on piiratud. Viimase kompensatsiooniks on Noorkuul ilmunud aga uus jõulukogumik!

Piletilt saad soodustuse 15% kasutades koodi "esttravel".

Chakra

Kõikidele India köögi fännidele on Tallinna vanalinnas asuv autentseid maitseelamusi pakkuv restoran Chakra juba ammu tuttav. Nüüd pakub Chakra ka soodustust kuldkaardiomanikele. Restoran asub Bremeni käik 1 / Uus 19. Restoraniga tutvu lähemalt www.chakra.ee.

Soodustus 10% menüü tavahindadest.

Pühadekontserdid

Juba 10. aastat toob Eesti Interpreetide Liit koos Tallinna Filharmooniaga palju kaunist muusikat. 13.12 annab Estonias soolokontserdi pianist Mihkel Mattisen, kes esitab Chopini ja Prokofjevi loomingut. Aastalõpukontserdil Mustpeade majas 29.12 astub lavale hinnatud pianist Tanel Joamets, esitades sonaate ja lüürilisi palu Edvard Griegilt.

Uue aasta esimesed päevad saab veeta samuti kammermuusika seltsis, tulles 5.01 kuulama võluva soprani Pille Lille ja pianisti Marje Lohuaru esituses laule nii Eesti kui ka Vene heliloojatelt, ning 19.01 esinevad löökpillidel Madis Metsamart, trompetil Inderk Vau ja klaveril Ralf Taal.

Piletid hinnaga kaheksa ja neli eurot on saadaval Piletilevis ja tund enne algust Mustpeade maja kassast. Ostes detsembris Piletilevist piletid korraga kahele Interpreetide Liidu kontserdile (maikuuni), kingib liit ostjale duubel-CD Eesti interpreetide esitustega.

Soodustus 10% kaardi ettenäitamisel.

estravel

Suusad alla!

Tellimine: tel 626 6266
estravel@estravel.ee
www.estravel.ee

Sind ootab suurim suusareiside valik!

Estraveli suusareiside valik sisaldab Eesti parimate reisikorraldajate Alpiexpressi, Germalu Reiside ja Mainor Meelise nädalasi reisipakette.

Austria
alates **699 €**

Andorra
alates **849 €**

Prantsusmaa
alates **1201 €**

Itaalia
alates **679 €**

Paketi hinnas sisalduvad lennupiletid Tallinnast sihtkohta ja tagasi, 7 ööd majutust hotellis, toitlustus vastavalt pakatile, lennujaamatransferid sihtkohas ja rühmajuhi/suusainstruktori teenused vastavalt reisikorraldajale. 2011/12 suusahooaja ülevaade: www.estravel.ee/suusareisid2012

Eriline
Lumehelved

“Mäletan selgelt, kuidas ootasin lapsena esimest lund, ja millist elevust see minus tekitas. Langevad lumehelbed – neid sai kinnastega püütud. Tumedal käpikul hakkas lumehelved hästi silma ning paljastus ka selle imeline struktuur. See oli ilus. Iga helved oli omanäoline. Järgmised sai püütud juba keelele, kus nad kohe sulasid. See oli mäng, mis tekitas hasarti.

Lumesadu äratas nüüdki minus lapse ja manab ette esimesed mälestused. Nii mõnigi lumehelved saab püütud ka kinni. Nagu näiteks see siin. See üks ja eriline, mis säras justkui väike päike.”

Remo Savisaar

EOS 5D Mark II kere
2 099€

EF 100mm F2.8 L IS USM Macro
949€

EF 25 II vaherõngas
159€

Kõik vajalik
loodusfotoks
www.overall.ee

